



Čítanka

PIRLS 2011



NÚCEM

NÁRODNÝ ÚSTAV CERTIFIKOVANÝCH
MERANÍ VZDELÁVANIA



TIMSS & PIRLS

International Study Center

Lynch School of Education, Boston College



Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť /
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ



Čítanka PIRLS 2011

Úlohy z čítania pre 4. ročník základných škôl

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) je medzinárodný porovnávaci výskum úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov štvrtého ročníka základných škôl. Organizuje ho Medzinárodná asociácia pre hodnotenie výsledkov vzdelávania (IEA – International Association for the Evaluation of Educational Achievement) v spolupráci s Medzinárodným centrom štúdie (TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College). PIRLS sa uskutočňuje od roku 2001 v päťročných cykloch, Slovenská republika je v štúdiu zapojená už od jej začiatku. PIRLS skúma čitateľskú gramotnosť žiakov využitím krátkych textov – literárnych alebo informačných – nasledovaných otázkami. Zodpovedanie otázok vyžaduje zapojenie rôznych úrovní porozumenia textu.

Štúdia PIRLS sa sústreďuje na čitateľskú gramotnosť ako na jednu z najdôležitejších schopností žiakov. Čitateľská gramotnosť je tu definovaná ako „schopnosť porozumieť a používať také písomné jazykové formy, ktoré vyžaduje spoločnosť a/alebo ktoré majú hodnotu pre jednotlivca. Mladí čitatelia môžu konštruovať význam z rozmanitých textov. Čítajú za účelom vzdelávania sa, účasti v komunitách čitateľov v škole a v každodennom živote, a pre potešenie“ (Mullis a kol., 2009, s.11).

Úroveň čitateľskej gramotnosti je skúmaná práve vo štvrtom ročníku základných škôl, pretože vtedy sa žiaci posúvajú zo štádia *učenia sa čítať* do štádia *učenia sa čítať*. Dostatočne rozvinutá čitateľská gramotnosť je nevyhnutnou podmienkou ďalšieho vzdelávania sa na základných, stredných a vysokých školách či v priebehu celého ďalšieho života, pretože veľké množstvo informácií je ľuďom sprostredkovaných práve cez písané texty.

Aspekty čitateľskej gramotnosti

Štúdia PIRLS sleduje tri aspekty čitateľskej gramotnosti: *ciele čítania, procesy porozumenia a čitateľské zvyklosti a postoje*. Prvé dva aspekty sú hodnotené na základe písomného testu čítania, tretí aspekt je sledovaný prostredníctvom dát zozbieraných z dotazníkov.

Ciele čítania

LITERÁRNY TEXT

Krátke tradičné aj súčasné príbehy doplnené ilustráciami, dlhé približne 800 slov. Každý text mal v podstate dve hlavné podstavy a príbeh s jednou alebo dvoma centrálnymi udalosťami. V textoch boli použité rozmanité štýly a jazykové prvky, rozprávanie v prvej osobe, humor, dialógy a metaforický jazyk.

Cieľmi čítania PIRLS chápe dôvody, pre ktoré ľudia čítajú. Pre žiakov v štvrtom ročníku základných škôl sú najdôležitejšími cieľmi čítania čítanie pre literárny zážitok a čítanie pre získavanie a využívanie informácií. Týmto cieľom sú prispôsobené texty použité v štúdiu – 5 textov je literárnych a 5 textov je informačných.

INFORMAČNÝ TEXT

Rozmanité súvislé a nesúvislé texty dlhé 600 až 900 slov. Obsahovali prvky ako diagramy, mapy, ilustrácie, fotografie a tabuľky. Týkali sa vedeckých, etnografických, historických alebo praktických tém. V niektorých textoch sa nachádzali aj podnadvisy, textové polia a zoznamy.

Procesy porozumenia

Čitatelia pri vytváraní významu textu využívajú rôzne procesy porozumenia. Štúdia PIRLS sa zameriava na štyri procesy:

vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Je to najjednoduchší proces, ktorý vyžaduje porozumenie textu aspoň na doslovnej úrovni a schopnosť orientovať sa v ňom. Čitateľ vyhľadáva informáciu v texte priamo uvedenú. Správnou odpoveďou tohto typu úloh býva konkrétne slovo, veta, fráza alebo explicitne uvedená myšlienka.

vyvodzovanie priamych záverov

Vyvodzovanie priamych záverov umožňuje čitateľom posunúť sa nad úroveň explicitného významu textu a doplniť „medzery“ vo význame, ktoré sa v textoch zvyknú vyskytovať. Skúsení čitatelia takéto závery vyvodzujú automaticky. Pri tomto procese čitateľ prepojí dve alebo viac informácií, ktoré sú v texte priamo uvedené. Môže ísť napríklad o: definovanie určitej povahovej črty postavy z príbehu na základe jej činov; vyvodenie kauzálnych vzťahov medzi prvkami deja; opis vzťahu medzi dvomi postavami z príbehu; a iné.

interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Tento proces ide ešte ďalej za zjavne vyjadrený význam v texte ako vyvodzovanie priamych záverov. Čitateľ pri interpretácii a integrácii využíva okrem iného aj svoje predchádzajúce poznatky, skúsenosti a pochopenie sveta. K takýmto testovým úlohám patrí: postihnutie komplexného odkazu z textu; zhodnotenie alternatív konania postáv z príbehu; interpretácia aplikácie informácie z textu v každodennom živote; a iné.

zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov

Pri tomto procese čitateľ presúva pozornosť od vytvárania významu ku kritickému posúdeniu textu ako takého. Hodnotí spôsob, akým autor textu prezentuje svoje myšlienky, na základe vedomostí o textových žánroch, ich štruktúre a jazykových zvyklostiach. Na zhodnotenie sú potrebné skúsenosti s čítaním a znalosť jazyka.

Literárny zážitok	50%	50%	Získavanie informácií
			
20%	Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie		20%
30%	Vyvodzovanie priamych záverov		30%
30%	Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií		30%
20%	Hodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov		20%

Percentuálne rozdelenie testových úloh na základe cieľa čítania a procesov porozumenia

Čitateľské zvyklosti a postoje

Dotazníky sú administrované dôležitým subjektom vstupujúcim do procesu rozvoja čitateľskej gramotnosti žiakov – rodičom žiakov, učiteľom vyučovacieho jazyka a literatúry, riaditeľom škôl a samozrejme aj samotným testovaným žiakom. Vďaka týmto cenným informáciám o školskom a rodinnom prostredí testovaných žiakov, na pozadí ktorých ich výkon môže byť vysvetlený, má štúdia potenciál priblížiť, ako dané faktory prostredia súvisia s úrovňou čitateľskej gramotnosti žiakov a tieto súvislosti porovnávať na regionálnej, národnej i medzinárodnej úrovni.

Čítanka PIRLS 2011

Cieľom štúdie PIRLS je okrem zachytenia aktuálnej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov aj sledovanie vývinových trendov jej úrovne v čase, t. j. či sa výsledky žiakov oproti minulým testovaniam zlepšujú, zhoršujú alebo zostávajú konštantné. Kvôli tomuto cieľu sa niektoré testové úlohy, tzv. trendové úlohy, nemenia a používajú sa viacnásobne vo viacerých cykloch testovania. Časť netrendových testových úloh sa po testovaní zverejní a tým slúži školám, ktoré ich precvičovanie môžu zahrnúť do učebného procesu.

S týmto cieľom bola písaná aj predkladaná publikácia. Na nasledujúcich stranách nájdete zverejnené testové úlohy zo štúdie PIRLS 2011 v slovenskom aj maďarskom jazyku. Ide o dva literárne (Leť, orol, leť a Koláč pre nepriateľov) a dva informačné (Objav zábavu jednoduchovej pešej turistiky a Záhada obrovského zuba) texty. Za každým z textov sa nachádza charakteristika každej testovej otázky spolu s návodom na jej vyhodnocovanie a s informáciou o výkone žiakov vybraných krajín v danej úlohe.

Počas riadneho testovania je čas na vypracovanie otázok k jednému textu 40 minút, preto odporúčame na jednej vyučovacej hodine použiť vždy jeden text s otázkami. Testové otázky sú dvoch formátov – otázky s výberom odpovede zo štyroch možností a otvorené otázky s voľnou tvorbou odpovede. Pri otázkach s výberom odpovede sa za správnu odpoveď prideluje 1 bod. Vyhodnocovanie otvorených otázok je náročnou činnosťou, keďže odpovede žiakov bývajú veľmi rôznorodé. Na uľahčenie tejto úlohy slúžia podrobné návody na hodnotenie pre každú otvorenú otázku. Za odpovede na otvorené otázky môžu žiaci dostať plný počet 1, 2 alebo 3 body v závislosti od komplexnosti otázky. Bodové ohodnotenie otvorenej otázky je naznačené číslom už priamo v jej zadaní, na začiatku riadku na odpoveď. Ku každému bodovému skóre v návode na hodnotenie nájdete aj ukážkové príklady možných odpovedí. Je dôležité upozorniť, že sa jedná o príklady odpovedí, nie o jediné správne odpovede pre dané bodové skóre. Nesprávna odpoveď je vždy ohodnotená kódom 0 – 0 bodmi. Za chýbajúcu odpoveď sa prideluje kód 9, ktorý tiež predstavuje 0 bodov.

Za každou testovou otázkou nájdete okrem návodu na hodnotenie aj informáciu o výkone slovenských žiakov v testovaní v roku 2011. Pre lepšie zarámčovanie tejto informácie uvádzame aj výkon žiakov z Českej republiky a Maďarska, priemerný výkon žiakov všetkých zúčastnených krajín a priemerný výkon žiakov členských krajín OECD a EÚ¹. Pri výkone žiakov zo Slovenska, Českej republiky a Maďarska je šípkou naznačená štatistická významnosť² rozdielu medzi týmto výkonom a priemerným výkonom žiakov krajín EÚ.

Bližšie informácie o výsledkoch žiakov a zúčastnených krajinách v testovaní PIRLS 2011 nájdete v národnej správe zo štúdie PIRLS 2011 uverejnenej na webovej stránke Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania www.nucem.sk, v sekcii medzinárodných meraní venovanej štúdii PIRLS (v spodnej časti stránky s názvom Dokumenty). Na tejto stránke nájdete tiež národné správy a zverejnené úlohy z predošlých cyklov PIRLS (2001 a 2006). Na tomto mieste sú uverejnené aj pdf. verzie testov, ktoré sa nachádzajú v tejto publikácii. Veríme, že pre vás budú vhodným doplnkovým materiálom pri výučbe a snáď aj inšpiráciou pri vytváraní vlastných metód a spôsobov hodnotenia výkonu žiakov.

¹ Niektoré výsledky sa môžu zdať skreslené alebo nekonzistentné kvôli zaokrúhľovaniu, prípadne kvôli možným chýbajúcim údajom o pohlaví žiaka.

² Štatistická významnosť rozdielu vyjadruje pravdepodobnosť, že sa rozdiel medzi priemerným výkonom žiakov, napríklad zo Slovenska, a priemerným výkonom žiakov z krajín EÚ bude na základe dostupných dát javiť ako významný, hoci je v skutočnosti len prejavom náhody (presnejšie toho, akí žiaci sa zhodou okolností ocitli v testovaní na danej škole). Za štatisticky významný pripúšťame ten výsledok, pri ktorom je pravdepodobnosť takejto chyby menšia ako 0,05 (resp. 5 %).

Obsah

Leť, orol, leť	9
Otázky Leť, orol, leť	15
Repülj, sas, repülj!	18
Kérdések Repülj, sas, repülj!	24
Objav zábavu jednoduchovej pešej turistiky	36
Otázky Objav zábavu jednoduchovej pešej turistiky	37
Fedezd fel a túrázás örömeit!	41
Kérdések Fedezd fel a túrázás örömeit!	42
Koláč pre nepriateľov	55
Otázky Koláč pre nepriateľov	59
Az Ellenségsüti	63
Kérdések Az Ellenségsüti	67
Záhada obrovského zuba	83
Otázky Záhada obrovského zuba	88
Az óriás fog rejtélye	93
Kérdések Az óriás fog rejtélye	98



Let, orol, let'

Africký příběh

Prerazprával Christopher Gregorowski

Jedného dňa išiel farmár pátrať po stratenom teliatku. Pastieri sa predošlý večer vrátili bez neho. A v tú noc bola strašná búrka.

Farmár išiel do doliny a hľadal popri koryte rieky, pomedzi trstie, za skalami a vo valiacej sa vode.

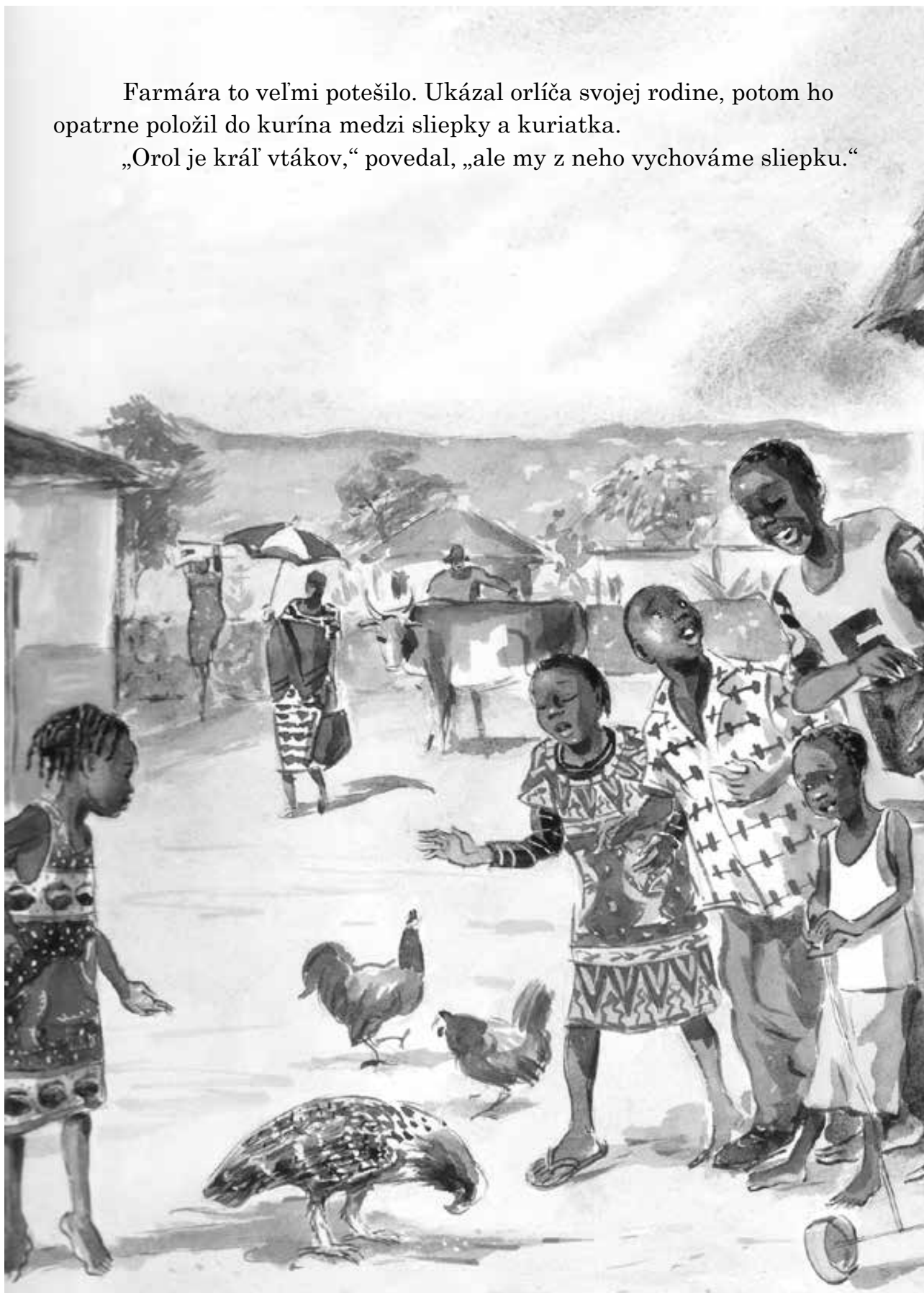
Škriabal sa po svahoch vysokých hôr so skalnatými útesmi. Pozrel sa poza veľkú skalú, či sa tam teliatko neschúlilo, aby uniklo búrke. Zrazu sa zastavil. Tam, na skalnom výbežku, sa mu naskytl nezvyčajný pohľad. Orlíča, čo sa vyľahlo z vajíčka len pred jedným či dvoma dňami, odviaľa z hniezda strašná búrka.

Natiahol sa a zobral vtáčatko do dlaní. Rozhodol sa, že ho vezme domov a že sa oň postará.

Bol už takmer doma, keď vybehli deti, aby ho privítali.
„Teliatko prišlo naspäť samo!“ kričali.



Farmára to veľmi potešilo. Ukázal orlíča svojej rodine, potom ho opatrne položil do kurína medzi sliepky a kuriatka.
„Orol je kráľ vtákov,“ povedal, „ale my z neho vychováme sliepku.“



Tak žilo orlíča medzi kuriatkami a učilo sa ich spôsobom. Ako rásťlo, začalo sa stále viac od kuriatok odlišovať.

Jedného dňa sa u nich zastavil farmárov priateľ. Zbadal orla medzi kurencami.

„Hej! To nie je kura. To je orol!“

Farmár sa na neho usmial a povedal. „Jasné, že je to kura. Pozri, chodí ako kura, je ako kura. Myslí ako kura. Pravdaže, je to kura.“

Ale priateľa nepresvedčil. „Dokážem ti, že je to orol,“ povedal.

Deti pomohli priateľovi orla chytiť. Bol dosť ťažký, ale farmárov priateľ ho zdvihol nad hlavu a povedal: „Ty nie si kura, si orol. Nepatríš na zem, ale na oblohu. Leť, orol, leť!“

Orol roztiahol krídla a rozhliadol sa po okolí. Keď uvidel zobkajúce kurence, zletel naspäť medzi ne.

„Vidíš, je to kura,“ povedal farmár a zadúšal sa od smiechu.



Nasledujúce ráno, veľmi zavčasu, začali farmárove psy štekať. Vonku v tme bolo počuť hlas. Farmár bežal k dverám. Bol to jeho priateľ. „Mohol by som to s ním skúsiť ešte raz?“ prosil.

„Vieš koľko je hodín? Do úsvitu je ešte ďaleko.“

„Pod' so mnou. Prines orla.“

Farmár zdráhavo zobral orla, ktorý tvrdo spal medzi sliapkami. Obaja muži kráčali miznúc v tme.

„Kam ideme?“ spýtal sa farmár ospalo.

„Do hôr, tam, kde si orla našiel.“

„A prečo v túto neobvyklú nočnú hodinu?“

„Preto, aby orol mohol vidieť východ slnka nad horami a nasledovať ho na oblohu, kam patrí.“

Prišli do doliny, prekročili rieku. „Ponáhľaj sa,“ povedal farmárov priateľ, „lebo východ slnka príde skôr, než my.“

Keď začali stúpať na vrchol hory, na oblohu sa vkradlo prvé svetlo. Chumáče oblakov boli najprv ružové, potom sa začali zlatisto trblietať. Občas bola cesta nebezpečná, keď sa približovala ku kraju hory križujúc úzke skalnaté útesy a viedla ich do tmavých trhlín a znovu von. Napokon povedal: „Toto postačí.“ Pozrel sa dole z útesu, zem pod nimi bola stovky metrov vzdialená. Boli veľmi blízko vrcholu.

Priateľ opatrne zanesol orla na skalný výbežok. Posadil ho tak, aby sa pozeral smerom na východ a začal sa s ním rozprávať. Farmár sa smial: „Hovorí len kuracou rečou.“

Ale priateľ ďalej rozprával. Vravel orlovi o slnku, ako dáva svetlu život a ako vládne na oblohe, dávajúc svetlo každému novému dňu. „Orol, pozri sa na slnko. Keď vyjde na oblohu, stúpaj s ním. Patríš na oblohu, nie na zem.“ V tej chvíli prvé slnečné lúče vykukli ponad horu a svet bol odrazu zaliaty svetlom.

Slnko majestátne stúpalo. Orol vystrel krídla, aby privítal slnko a aby pocítil jeho teplo na svojom perí. Farmár bol ticho. Farmárov priateľ povedal: „Nepatríš na zem, ale na oblohu. Leť, orol, leť!“ Potom sa vrátil k farmárovi. Všade bolo ticho. Orol natiahol krk, roztiahol krídla, vystrel nohy a pazúrmí zovrel skalú.

Potom takmer bez pohybu, cítiac závan vetra mocnejšieho než ktorýkoľvek človek či vták, sa orol naklonil dopredu a nechal sa unášať nahor, vyššie a vyššie, až v žiare vychádzajúceho slnka zmizol z dohľadu, aby už nikdy viac nežil medzi sliepkami.



Otázky *Leť, orol, leť*

1. Čo sa farmár vydal hľadať na začiatku príbehu?

- ☐ A teliatko
- ☐ B pastierov
- ☐ C skalnaté útesy
- ☐ D orlíča

2. Kde farmár našiel orlíča?

- ☐ A v hniezde
- ☐ B pri koryte rieky
- ☐ C na skalnom výbežku
- ☐ D v trstí

3. Čo v príbehu poukazuje na to, že farmár zaobchádzal s orlíčaťom opatrne?

- ☐ A Niesol orlíča v dlaniach.
- ☐ B Priniesol orlíča svojej rodine.
- ☐ C Dal orlíča naspäť do hniezda.
- ☐ D Hľadal pre orlíča koryto rieky.

4. Čo urobil farmár s orlíčaťom, keď ho doniesol domov?

- ☐ A Učil ho lietať.
- ☐ B Pustil ho na slobodu.
- ☐ C Vychovával ho ako sliepku.
- ☐ D Urobil mu nové hniezdo.

5. Počas prvej návštevy farmárovho priateľa sa orlie mláďa správalo ako kura. Uveď **dva** príklady, ktoré to dokazujú.



1.



2.

6. Keď sa farmárov priateľ prvý raz stretol s orlom, ako ho chcel prinútiť lietať?

- ☐ A Zodvihol ho nad hlavu.
- ☐ B Položil ho na zem.
- ☐ C Vyhodil ho do vzduchu.
- ☐ D Priniesol ho do hôr.

7. Vysvetli, čo tým farmárov priateľ myslel, keď orlovi povedal: „Nepatríš na zem, ale na oblohu.“



8. Prečo sa počas priateľovej prvej návštevy farmár zadúšal od smiechu?

- ☐ A Orol bol príliš ťažký, aby mohol lietať.
- ☐ B Orla bolo ťažké chytiť.
- ☐ C Orol vyzeral inak ako kurence.
- ☐ D Orlovo správanie potvrdilo jeho slová.

9. Prečo zobral farmárov priateľ orla do hôr, aby ho prinútil lietieť? Uveď **dva** dôvody.



1.



2.

10. Nájdi a vypíš slová, ktoré hovoria o tom, aká krásna bola obloha na svitaní.



11. Prečo bolo vychádzajúce slnko v príbehu dôležité?

- ☐ A Prebudilo v orlovi inštinkt lietania.
- ☐ B Vládlo na oblohe.
- ☐ C Ohrialo orlovi perie.
- ☐ D Osvetlilo horské cestičky.

12. Z toho, čo farmárov priateľ robil, si sa dozvedel a aký bol.

Opíš, aký bol farmárov priateľ a uveď jeden príklad toho, čo urobil, ktorý to dokazuje.





Repülj, sas, repülj!

Afrikai mese

Christopher Gregorowski elbeszélése nyomán

Egyszer egy gazda elment hazulról, hogy megkeressen egy elveszett borjút. A pásztorok ugyanis az előző este nélküle tértek vissza. És azon az éjszakán szörnyű vihar volt.

Lement a völgybe és kereste a folyómeder mentén, a nádasban, a sziklák mögött és az áradó vízben.

Fölkaptatott a magas hegy lejtőin, sziklás szirtjein. Benézett egy széles szikla mögé, hátha a borjú oda húzódott, hogy megmeneküljön a vihartól. És ezen a helyen megállt. Ott, egy sziklaperemen, igen különös látvány fogadta. Egy, a tojásából csak egy vagy két nappal azelőtt kikelt sasfióka, mely a szörnyű viharban kisodródott a fészkéből.

Kinyúlt érte, és óvatosan két kezébe vette a fiókát. Hazavitte és a gondjaiba vette.

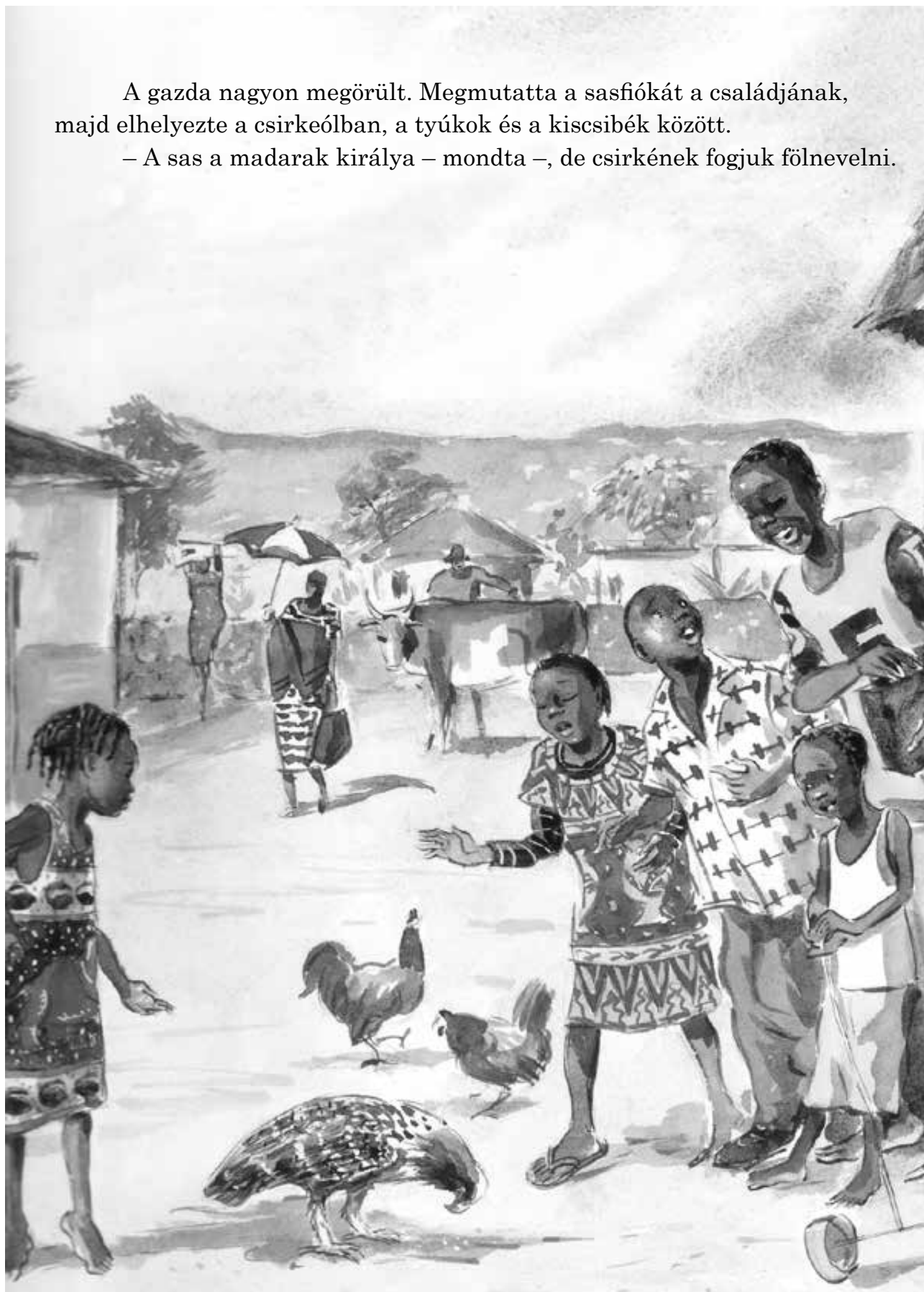
Már majdnem hazaért, mikor a gyermekei eléje szaladtak.

– A borjú magától visszajött! – kiabálták.



A gazda nagyon megörült. Megmutatta a sasfiókát a családjának,
majd elhelyezte a csirkeólbán, a tyúkok és a kiscsibék között.

– A sas a madarak királya – mondta –, de csirkének fogjuk fölnevelni.



Így aztán a sas a csirkék között élt, megtanulva az ő szokásaikat. Ahogy növekedett, egyre inkább különbözni kezdett minden csirkétől, melyet valaha is láttak.

Egy napon egy barát tért be látogatóba. Meglátta a sast a csirkék közt.

– Hé! Ez nem csirke. Ez egy sas!

A gazda rámosolygott a barátjára, és azt mondta: – Már hogy volna! Ez egy csirke. Nézd meg: úgy jár, mint egy csirke, úgy eszik, mint egy csirke! Úgy is gondolkodik, mint egy csirke. Még szép, hogy ez egy csirke!

De a barátját nem győzte meg. – Meg fogom neked mutatni, hogy ez sas – mondta.

A gazda gyerekei segítettek a barátnak megfogni a madarat. Elég nehéz volt, de a gazda barátja a feje fölé emelte és így szólt: – Te nem csirke vagy, hanem sas. Te nem a földhöz tartozol, hanem az éghez. Repülj, sas, repülj!

A madár kiterjesztette szárnyait, körülnézett, látta, hogy a csirkék csipegetnek, és leugrott, hogy velük együtt kapirgáljon eleség után.

– Mondtam neked, hogy ez csirke – szólt a gazda és hahotázva nevetett.



Másnap, hajnalok hajnalán ugatni kezdtek a gazda kutyái. Egy hívó hang hallatszott kintről, a sötétből. A gazda az ajtóhoz rohant. Megint a barátja volt az. – Adj egy újabb esélyt a madárral! – kérlelte.

– Tudod, mennyi az idő? Még a hajnal is messze van.

– Gyere velem! Hozd a madarat!

A gazda vonakodva előhozta a madarat, amely mélyen aludt a csirkék között. A két férfi útnak indult, beleolvadva a sötétbe.

– Hova megyünk? – kérdezte a gazda álmosan.

– A hegyekbe, ahol a madarat találtad.

– És miért ebben a nevetséges éjszakai időpontban?

– Azért, hogy a sasunk lássa, amint a nap felkel a hegyek mögül, és kövesse az égbe, ahová tartozik.

Lementek a völgybe és átkeltek a folyón. A gazda barátja ment elől. – Siess – mondta –, mert a hajnal előbb megérkezik, mint mi!

Amint elkezdtek megmászni a hegyet, megjelent az első napsugár. A leheletnyi felhők az égen először rózsaszínűek voltak, aztán csillámlani kezdtek aranyszínű ragyogással. Az ösvény, amelyen jártak, néha veszélyes volt, amint a hegy oldalába kapaszkodott, keskeny sziklaperemeket keresztezve, útjuk újra meg újra sötét hasadékokon vezetett át. Végül a gazda barátja megszólalt: – Ez megteszi. Lenézett a szikláról és látta a földet sok száz méternyi mélységben alattuk. Nagyon közel voltak a csúcshoz.

A gazda barátja óvatosan egy sziklaperemre vitte a madarat. Úgy tette le, hogy kelet felé nézzen, és elkezdett beszélni hozzá. A gazda kuncogott: – Csak a csirkék nyelvén beszél.

A barátja azonban tovább beszélt; a napról mesélt a madárnak, arról, hogyan ad életet a világnak, hogyan uralkodik az égen, fényt adva minden egyes új napon. – Nézd a napot, sas! Amikor pedig felkel, te is emelkedj fel vele! Az éghez tartozol, nem a földhöz. Abban a pillanatban a nap első sugarai előtörték a hegy mögül, és a világ hirtelen fényárban úszott.

A nap fenségesen kelt fel. A nagy madár kitárta szárnyait, hogy köszöntse a napot, és érezze a meleget a tollain. A gazda csendben volt. A barátja így szólt: – Nem a földhöz tartozol, hanem az éghez. Repülj, sas, repülj! – majd visszamászott a gazdához. Minden csendes volt. A sas feje megemelkedett, szárnyai kitárultak, a lábai pedig előre dőltek, amint a karmaival belekapaszkodott a sziklába.

Aztán, anélkül, hogy igazán megmozdult volna, minden embernél vagy madárnál erősebben érezve a szél felfelé tartó légáramlatát, előredőlt és egyre magasabbra és magasabbra emelkedett a szél szárnyán, eltűnve a két férfi szeme elől a felkelő nap ragyogásában, hogy soha többé ne éljen a csirkék között.



Kérdések *Repülj, sas, repülj!*

1. Mit indult el a gazda keresni a történet elején?

- ☐ A egy borjút
- ☐ B pásztorokat
- ☐ C sziklás szirteket
- ☐ D egy sasfiókát

2. Hol találta a gazda a sasfiókát?

- ☐ A a fészkében
- ☐ B a folyómeder mentén
- ☐ C egy sziklaperemen
- ☐ D a nádasban

3. Mi mutatja a történetben, hogy a gazda vigyázott a sasfiókára?

- ☐ A Két kezében tartva vitte haza.
- ☐ B Elvitte a sasfiókát a családjának.
- ☐ C Visszatette a sasfiókát a fészkébe.
- ☐ D A folyómederben kereste a sasfiókát.

4. Mit csinált a gazda a sasfiókával, amikor hazavitte?

- ☐ A Megtanította repülni.
- ☐ B Szabadon engedte.
- ☐ C Csirkének nevelte.
- ☐ D Új fészket készített számára.

5. A gazda barátjának első látogatásakor a sasfióka úgy viselkedett, mint egy csirke. Írj **két** olyan példát, amely ezt mutatja.



1.



2.

6. Amikor a gazda barátja először találkozott a sassal, hogyan próbálta rávenni arra, hogy repüljön?



Felemelte a feje fölé.



Elindította a földön.



Feldobta a levegőbe.



Felvitte a hegyre.

7. Magyarázd meg, hogyan értette a gazda barátja azt, amikor ezt mondta a sasnak:
„Nem a földhöz tartozol, hanem az éghez.“!



8. Miért nevetett hahotázva a gazda a barátja első látogatásakor?



A sas túl nehéz volt ahhoz, hogy repüljön.



Nehéz volt elkapni a sast.



A sas máshogy nézett ki, mint a csirkék.



A sas őt igazolta.

9. A gazda barátja miért a magas hegyekbe vitte a sast, hogy rávegye a repülésre? Írj **két** indokot!



1.



2.

10. Keress olyan szavakat és másold ki őket, amelyek bemutatják, hogy milyen gyönyörű volt az ég hajnalban!



11. Miért volt fontos a történet szempontjából a felkelő nap?



Felébresztette a sas ösztönét a repülésre.



Uralkodott az égen.



Felmelegítette a sas tollait.



Világosságot adott a hegyi ösvényeken.

12. Abból, amit a gazda barátja tett, megtudod, hogy milyen ember volt.

Jellemezd őt, és hozz egy olyan példát, amelyben az, amit tett, bizonyítja ezt!



1. Čo sa farmár vydal hľadať na začiatku príbehu?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	94,9	94,9	94,9
Maďarsko	→	91,4	91,6	91,6
Slovenská republika	→	90,5	92,7	88,8
Priemer krajín EÚ		92,4	93,5	91,5
Priemer krajín OECD		92,7	93,8	91,6
Medzinárodný priemer		89,2	90,9	87,5

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	92,73	0,44	0,21	6,43	0,19
chlapci	88,77	1,27	1,11	8,86	

2. Kde farmár našiel orlíča?

Správna odpoveď: C*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	72,4	77,1	67,6
Maďarsko	↑	80,8	83,7	77,7
Slovenská republika	↓	74,0	77,2	70,9
Priemer krajín EÚ		77,6	79,1	76,4
Priemer krajín OECD		77,6	79,1	76,1
Medzinárodný priemer		73,1	75,0	71,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	11,05	7,20	77,20	4,45	0,10
chlapci	18,35	6,39	70,91	4,09	0,27

3. Čo v príbehu poukazuje na to, že farmár zaobchádzal s orlíčaťom opatrne?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	74,5	76,2	73,1
Maďarsko	↑	73,5	72,9	74,2
Slovenská republika	↑	71,5	68,7	74,3
Priemer krajín EÚ		66,8	67,0	66,7
Priemer krajín OECD		67,8	68,0	67,6
Medzinárodný priemer		63,6	64,4	63,0

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	68,69	26,56	2,35	1,51	0,90
chlapci	74,30	20,09	2,74	2,75	0,12

4. Čo urobil farmár s orlíčaťom, keď ho doniesol domov?

Správna odpoveď: C*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	97,2	97,5	96,8
Maďarsko	→	93,1	93,6	92,9
Slovenská republika	↑	95,1	96,4	94,0
Priemer krajín EÚ		92,4	93,6	91,5
Priemer krajín OECD		92,3	93,4	91,4
Medzinárodný priemer		87,9	89,3	86,6

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	0,73	1,49	96,44	0,47	0,87
chlapci	2,45	1,14	94,04	1,73	0,65

5. Počas prvej návštevy farmárovho priateľa sa orlie mláďa správalo ako kura. Uveď **dva** príklady, ktoré to dokazujú.

2 – Úplné porozumenie

Odpoveď obsahuje **dva** z nižšie uvedených príkladov, ktoré dokazujú, že sa orlie mláďa správalo ako kura.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Obidva príklady môžu byť vyjadrené v jednej vete.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď obsahuje **jeden** z nižšie uvedených príkladov, ktorý dokazuje, že sa orlie mláďa správalo ako kura.

0 – Bez porozumenia

Odpoveď neobsahuje žiaden z nižšie uvedených príkladov. Môže obsahovať nesprávnu / príliš vágnu odpoveď alebo len inými slovami parafrázovať časť otázky.

Príklady:

- Konalo ako kura.
- Vyzeralo ako kura.

Príklady, ktoré dokazujú, že sa orlie mláďa správalo ako kura

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: žiaci môžu parafrázovať nasledovné myšlienky.

Akákoľvek kombinácia dvoch myšlienok z tohto zoznamu je prijateľná.

- Chodí/pohybuje sa ako kura.
- Je zo zeme ako kura. [Poznámka: „Je“ v zmysle „jedenia“]
- Myslí ako kura.
- Nechcelo lietať (vrátilo sa / zletelo medzi kurence na zem).
- Zobkalo s kurencami.

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 2

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑ 87,6	89,0	86,1
Maďarsko	↑ 85,7	86,7	84,8
Slovenská republika	→ 80,4	82,4	78,7
Priemer krajín EÚ	80,7	82,7	78,9
Priemer krajín OECD	81,0	83,0	79,2
Medzinárodný priemer	72,0	74,6	69,7

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	15,60	23,73	58,65	2,02
chlapci	18,11	26,22	52,49	3,19

6. Keď sa farmárov priateľ prvý raz stretol s orlom, ako ho chcel prinútiť lietať?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	85,9	89,4	82,4
Maďarsko	→	74,6	77,4	72,1
Slovenská republika	↑	79,8	79,9	80,0
Priemer krajín EÚ		74,5	75,6	73,6
Priemer krajín OECD		74,2	75,3	73,3
Medzinárodný priemer		69,5	71,1	68,0

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	79,92	2,48	4,77	12,47	0,36
chlapci	79,96	2,55	7,59	8,92	0,98

7. Vysvetli, čo tým farmárov priateľ myslel, keď orlovi povedal: „Nepatíš na zem, ale na oblohu.“

2 – Úplné porozumenie

Odpoveď z hľadiska príbehu vysvetľuje význam obidvoch častí citátu v úvodzovkách, t.j. „nepatíš na zem“ a „patíš na oblohu“.

Príklady:

- Má voľne lietať na oblohe a nie byť na zemi.
- Že to nebolo kura, ktoré chodí po zemi. Bol orlom a mal lietať.
- Mal lietať s inými vtákmi svojho druhu, nie byť medzi kurencami.
- Má lietať, nie chodiť.
- Obloha je jeho domovom, nie zem.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď vysvetľuje len prvú ALEBO druhú časť citátu.

Príklady:

- Že nebol kuraťom. / Bol to orol.
- Bol kráľom lietajúcich vtákov.
- Mal by lietať.

Alebo odpoveď uvádza len doslovný protiklad.

Príklady:

- Nebol kuriatkom ale orlom. (Poznámka: často sa vyskytujúca odpoveď).

0 – Bez porozumenia

Vysvetlenie citátu v odpovedi je príliš neurčité (vágne) alebo nepresné, alebo je len parafrázovaním citátu.

Príklady:

- Nepochádza zo zeme, ale z oblohy. (**Poznámka:** parafrázovanie otázky)
- Patrí na oblohu, nie na zem.
- Leť, orol, leť.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 2

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	81,1	85,4	77,1
Maďarsko	→	81,0	83,6	78,8
Slovenská republika	↑	85,8	87,7	84,2
Priemer krajín EÚ		79,5	81,6	77,7
Priemer krajín OECD		80,3	82,2	78,7
Medzinárodný priemer		70,9	73,3	68,7

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	9,59	27,65	60,02	2,74
chlapci	13,26	37,04	47,11	2,59

8. Prečo sa počas priateľovej prvej návštevy farmár zadúšal od smiechu?

Správna odpoveď: D*

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	57,9	60,2	55,5
Maďarsko	↓	24,8	26,8	23,3
Slovenská republika	→	47,1	49,1	45,6
Priemer krajín EÚ		48,3	49,0	47,8
Priemer krajín OECD		49,5	50,0	49,0
Medzinárodný priemer		45,8	46,7	44,9

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C	D*	9
dievčatá	8,05	8,84	33,39	49,14	0,58
chlapci	8,95	13,41	31,64	45,58	0,42

9. Prečo zobral farmárov priateľ orla do hôr, aby ho prinútil lietať? Uveď **dva** dôvody.

2 – Úplné porozumenie

Odpoveď obsahuje **dva dôvody** súvisiace s tým, že slnko alebo hory sú prirodzeným prostredím orla, alebo súvisiace s výškou hôr týčiacich sa na oblohe. Pozri nižšie uvedený zoznam prijateľných dôvodov.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Obidva dôvody môžu byť vyjadrené v jednej vete.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď obsahuje **jeden dôvod** súvisiaci s tým, že slnko alebo hory sú prirodzeným prostredím orla, alebo súvisiaci s výškou hôr týčiacich sa na oblohe podľa nižšie uvedeného zoznamu.

0 – Bez porozumenia

Odpoveď môže uvádzať dôvod, prečo chcel farmárov priateľ prinútiť orla lietať, namiesto dôvodu, prečo ho zobral do hôr.

Príklady:

- Aby dokázal, že je to orol.

Odpoveď môže obsahovať dôvod, ktorý je príliš všeobecný, vágny alebo nepresný, alebo môže jednoducho len opakovať časť otázky.

Príklady:

- Aby sa mu lepšie lietalo
- Aby ho prinútil lietať

Dôvody, prečo zobral farmárov priateľ orla do hôr

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: žiaci môžu primerane parafrázovať nasledovné myšlienky. Ktorákoľvek kombinácia dvoch myšlienok z tohto zoznamu je akceptovateľná.

- Aby videl slnko (východ slnka) / aby pocítil teplo slnka / aby nasledoval slnko.
- Aby pocítil závan vetra.
- Aby bol vo svojom prirodzenom prostredí / tam, kde patrí / tam, kde ho našli.
- Aby ho zanesol bližšie k oblohe / aby ho dostal vyššie / aby letel z výšky.

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 2

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	60,7	63,7	57,5
Maďarsko	↑	71,7	76,6	67,5
Slovenská republika	↓	51,2	51,6	50,9
Priemer krajín EÚ		57,2	57,9	56,7
Priemer krajín OECD		58,1	58,9	57,6
Medzinárodný priemer		52,4	53,9	51,1

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	45,17	35,59	15,96	3,28
chlapci	43,83	35,60	15,31	5,26

10. Nájdi a vypíš slová, ktoré hovoria o tom, aká krásna bola obloha na svitaní.

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď obsahuje ktorékoľvek zo slov alebo fráz, ktoré sa nachádzajú v nižšie uvedenom zozname.

Príklady:

- *Chumáče oblakov boli ružové*
- *Majestátne*
- *Zlatisto trblietať*
- *Zaliata svetlom*

0 – Neprijateľná odpoveď

V odpovedi sa nenachádza žiadne zo slov alebo fráz, ktoré sa nachádzajú v nižšie uvedenom zozname. Odpoveď môže reprodukovat' slová z otázky.

Príklady:

- *Východ slnka*
- *Svitane*
- *Krásna*

Slová v príbehu, ktoré opisujú, aká krásna bola obloha na svitaní

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: ktorékoľvek z podčiarknutých slov je plne dostačujúce a ďalšie časti uvedených viet môžu alebo nemusia byť v odpovedi uvedené. Pri hodnotení zanedbajte drobné odchýlky pri parafrázovaní z textu, pokiaľ je jasné, čo sa ním myslelo.

- *Chumáče oblakov boli najprv ružové, potom sa začali zlatisto trblietať.*
- *Slnko majestátne stúpalo.*
- *...prvé slnečné lúče vykukli ponad horu a svet bol odrazu zaliaty svetlom.*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓ 46,7	53,9	39,4
Maďarsko	↑ 66,6	72,1	61,7
Slovenská republika	→ 61,2	64,2	58,8
Priemer krajín EÚ	59,7	64,0	55,8
Priemer krajín OECD	60,1	64,2	56,0
Medzinárodný priemer	56,4	60,6	52,3

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	27,55	64,15	8,30
chlapci	33,01	58,83	8,16

11. Prečo bolo vychádzajúce slnko v príbehu dôležité?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	→	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	64,6	66,3	63,0
Maďarsko	→	66,3	66,6	66,2
Slovenská republika	→	65,6	70,8	61,0
Priemer krajín EÚ		63,9	65,3	62,5
Priemer krajín OECD		63,0	64,4	61,5
Medzinárodný priemer		56,9	57,9	55,9

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	70,83	7,65	17,69	2,08	1,75
chlapci	61,01	12,05	22,60	3,00	1,34

12. Z toho, čo farmárov priateľ robil, si sa dozvedel a aký bol.

Opíš, aký bol farmárov priateľ a uveď jeden príklad toho, čo urobil, ktorý to dokazuje.

2 – Úplné porozumenie

Odpoveď uvádza **jednu** pravdivú charakterovú **vlastnosť** (vytrvalý, tvrdohlavý, milý, múdry, priateľský k zvieratám a pod.; vlastnosť môže byť vyjadrená aj opisne – napr. rád dokazoval veci; je človekom, ktorý sa nevzdáva; nebol sebecký a pod.). Okrem toho, odpoveď obsahuje **jeden príklad** toho, čo farmárov priateľ urobil, ktorý je dôkazom uvedenej charakterovej vlastnosti.

Príklady:

- Bol odhodlaný. Vytrvalo učil orla lietať.
- Bol múdry. Vedel, že má zobrať do hôr, aby ho prinútil lietať.
- Je človekom, ktorý sa nevzdáva. Vrátil sa späť do farmárovho domu po druhýkrát, aby presvedčil orla, že bol orlom.
- Bol milý k zvieratám. Chcel, aby bol orol voľný.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď uvádza **jednu** pravdivú charakterovú **vlastnosť**.

ALEBO, odpoveď uvádza **jeden príklad** toho, čo farmárov priateľ urobil, ktorý je dôkazom jeho charakterovej vlastnosti.

Príklady:

- Bol milý k zvieratám.
- Vzal orla, aby videl slnko a odletel preč a už nikdy viac nežil medzi sliepkami.

0 – Bez porozumenia

Odpoveď neuvádza správny alebo presný opis charakterovej vlastnosti farmárovho priateľa alebo uvádza neurčitý (vágny) a všeobecný opis, ktorý bez ďalšieho dôkazu z textu demonštruje nedostatočné porozumenie príbehu.

Alebo, odpoveď obsahuje nejaké informácie z textu, tieto však vôbec nesúvisia s charakterovou vlastnosťou farmárovho priateľa.

Príklady:

- *Bol zlomyselný. Hovoril orlovi, že je kura.* [Poznámka: táto odpoveď opisuje farmára a nie jeho priateľa]
- *Bol šťastný.* [Poznámka: odpoveď „šťastný“ musí byť podložená nejakým dôkazom z textu, aby sme ju mohli považovať za prijateľnú.]

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 2

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑ 73,5	76,1	70,6
Maďarsko	→ 71,5	73,7	69,7
Slovenská republika	↑ 73,9	76,4	71,7
Priemer krajín EÚ	69,3	72,6	66,5
Priemer krajín OECD	70,1	73,7	66,8
Medzinárodný priemer	61,9	65,5	58,6

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	17,61	28,48	47,95	5,96
chlapci	20,58	36,62	35,11	7,68

Plánovanie jednodňového výletu

- ! Vyber si miesto, ktoré bude zaujímavé. Ak pôjdeš v skupine, pri výbere trasy myslí na každého jej člena.
- ! Zisti si dĺžku trasy a čas, ktorý budeš potrebovať, kým ju prejdeš.
- ! Pozri sa, ako je vonku a zisti si predpoveď počasia. Svoje plány a oblečenie prispôsob počasiu.
- ! Zbal sa naľahko. Nenos so sebou príliš veľa ťažkých vecí (pozri zoznam).

Zoznam vecí

- ☐ Dostatok vody – aby si nebol smädny
- ☐ Jedlo – výdatná desiata alebo ľahký piknikový obed
- ☐ Balíček prvej pomoci – pre prípad otlakov, odrenín a škrabancov
- ☐ Ochranný prostriedok proti hmyzu – ochrana pred uštipnutím (napríklad kliešťom, včelou, komárom, muchou)
- ☐ Náhradné ponožky – môžeš si premočiť nohy
- ☐ Pišťalka – je dôležitá, ak ide človek sám; tri krátke zapískania znamenajú, že máš problémy a potrebuješ pomoc
- ☐ Mapa a kompas – veľmi dôležité pri náročnejších túrach



Dodržiavanie bezpečnosti na jednodňovom výlete

- ! **Vyber sa na cestu zavčasu.** Budeš mať dost času vychutnať si výlet a stihnúť návrat ešte pred zotmením.
- ! **Drž sa turistických chodníkov,** ak nepoznáš okolie.
- ! **Nenáhli sa.** Nechoď prí rýchlo, šetri si sily. Ak ideš v skupine, choď len tak rýchlo ako jej najpomalší člen.
- ! **Dávaj si pozor, kadial' kráčaš.** Dávaj si pozor na veci, o ktoré sa môžeš potknúť, napríklad uvoľnené skaly, kopy listia a konáre. Na klzkých miestach choď opatrne. Ak musíš vstúpiť do vody, vopred sa presvedč, aká je hlboká.
- ! **Všímaj si prírodu okolo seba.** Dávaj pozor, kam stúpaš, keď dvíhaš konáre alebo kamene a kde si sadáš. Nikdy sa nepribližuj k zvieratám vo voľnej prírode. Môžu vyzeráť milo a neškodne, ale sú nepredvídateľné a veľmi si chránia svoje územie.



DÔLEŽITÉ: Povedz niekomu, kam ideš a kedy predpokladáš, že sa vrátiš. Môže to byť užitočné v prípade, že sa niečo stane a budeš mať problémy. Keď sa vrátiš späť, daj mu vedieť.



A predovšetkým sa na výlete nezapušni zabaviť. Už si pobyť vonku. Všímaj si všetky zaujímavosti okolo seba. Nauč sa spoznávať nové miesta, rastliny a zvieratá. Obdivuj krásu krajiny a prírody a dopraj si pritom zdravý pohyb!

Objav zábavu jednodňovej pešej turistiky

Hľadáš niečo zábavné a zaujímavé, čo by sa dalo robiť doma cez prázdniny?



Jeden z najlepších spôsobov, ako si vychutnať pobyt vonku, je pešia turistika a z nej najobľúbenejšia je jednodňová pešia turistika. Nezaberie veľa času a nevyžaduje ani špeciálne vybavenie.

Jednodňová pešia turistika je zábava a dobrý pohyb!

Rozhodni sa! Môžeš si vybrať, kam chceš ísť, ako dlho chceš byť vonku a ako rýchlo chceš ísť. Môžeš sa len tak poprechádzať v prírode a tešiť sa z nej alebo sa popasovať s náročnými a strmými turistickými chodníkmi. Je to na tebe!

Uvidíš nové zaujímavé veci! Trasa výletu ťa môže zaviesť na miesta, ktoré bežne neuvidíš. Môžeš zísť na krásne miesta s nádherným výhľadom. Alebo môžeš zísť na odľahlé miesta, ktoré ukrývajú údolia, vodopády alebo jaskyne. Budeš mať možnosť vidieť rastliny, vtáky a zvieratá, ktoré žijú vo voľnej prírode. Možno dokonca uvidíš pozostatky budov a predmetov patriacich ľuďom, ktorí žili v dávnej minulosti.

Udržuj sa v dobrej kondícii!

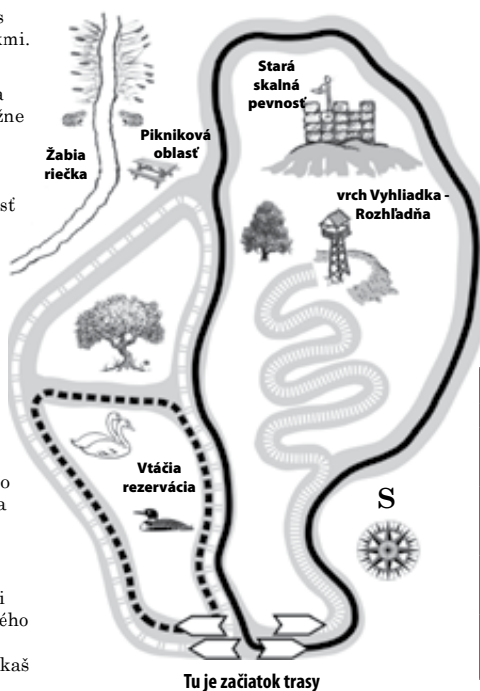
Chôdza je výborný pohyb, takže pravidelná turistika ti pomôže upevniť si zdravie. Poskytuje čas na premýšľanie a môžeš si pri nej oddýchnuť. Turistika je skvelý spôsob, ako stráviť čas s priateľmi a s rodinou alebo len byť chvíľu osamote, pozorovať prírodu a tešiť sa z nej.

Preskúmaj vrch Vyhládka

Mapa s vysvetlivkami k vrchu Vyhládka ti ponúka možnosť vybrať si trasu jednodňového výletu, ktorý ti bude najviac vyhovovať a ukazuje, čo všetko môžeš vidieť a robiť. Získaš predstavu o tom, aký môže byť jednodňový výlet, v prípade, že by si chcel/-a nájsť turistickú trasu v okolí svojho bydliska.

Vrch Vyhládka

Výlet plný dobrodružstiev



Tu je začiatok trasy

Vyber si trasu, ktorou pôjdeš!

Vyber si jeden z našich návrhov, alebo si vymysli vlastnú trasu.

Vysvetlivky k mape				
Názov trasy	Trasa	Čas	Náročnosť	Opis
Vtáčia prechádzka		2 hodiny	Ľahká, prístup aj na vozíčku	Trasa okolo Vtácej rezervácie
Vychádzka k Rozhľadni		2 až 2,5 hodiny jedným smerom	Ťažká	Výstup na vrch Vyhládka a výhľad do okolia
Cestička k Žabej rieke		3 hodiny	Stredne ťažká	Vychádzka do Piknikovej oblasti pri Žabej rieke
Trasa okolo vrchu Vyhládka		5 hodín	Stredne ťažká	Vychádzka okolo vrchu Vyhládka k Staréj skale

Letáček *Objav zábavu jednodňovej pešej turistiky* bol na testovaní použitý vo formáte A4, obojstranne vytlačený a zložený na tri časti tak, aby nadpis *Objav zábavu....* bol vrchnou časťou zloženého letáčka. Letáček si v pôvodnej veľkosti môžete vytlačiť použitím pdf. verzie uvedenej na webovej stránke Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania www.nucem.sk, v sekcii medzinárodných meraní venovanej štúdiu PIRLS.

Otázky *Objav zábavu jednodňovej pešej turistiky*

Zober si letáčik s názvom *Objav zábavu jednodňovej pešej turistiky*.
Otázky v tejto časti vychádzajú z tohto letáčika.

Ak letáčik nemáš, prihlás sa.

1. Akú **hlavnú** informáciu o pešej turistike ti letáčik poskytol?

- ☐ A Je drahá a nebezpečná.
- ☐ B Je to najlepší spôsob, ako vidieť zvieratá.
- ☐ C Je zdraviu prospešná a zábavná.
- ☐ D Je len pre trénovaných športovcov.

2. Uveď **dve** zaujímavé veci, ktoré podľa letáčika môžeš na jednodňovom výlete vidieť.



1.

2.

3. Na ktoré **dve** zásady musíš podľa letáčika pamätať, keď ideš na výlet v **skupine**?



1.



2.

4. Ktorá časť letáčika ti poskytla informáciu, že sa máš obliecť primerane počasiu?

- ☐ A *Objav zábavu jednodňovej pešej turistiky*
- ☐ B Plánovanie jednodňového výletu
- ☐ C Zoznam vecí
- ☐ D Dodržiavanie bezpečnosti na jednodňovom výlete

Pozri sa na časť s názvom *Zoznam vecí*. Použi ju na zodpovedanie otázok 5 a 6.

5. Prečo by si si na výlet mal/a zobrať náhradné ponožky?

- ☐ A môžeš si premočiť nohy
- ☐ B môže sa ochladiť
- ☐ C pre prípad otlakov
- ☐ D pre priateľa

Zoznam vecí

- ☐ Dostatok vody - aby si nebol smädný
- ☐ Jedlo - výdatná desiata alebo ľahký piknikový obed
- ☐ Balíček prvej pomoci - pre prípad otlakov, odrenín a škrabancov
- ☐ Ochranný prostriedok proti hmyzu - ochrana pred uštipnutím (napríklad kliešťom, včelou, komárom, muchou)
- ☐ Náhradné ponožky - môžeš si premočiť nohy
- ☐ Píšťalka - je dôležitá, ak ide človek sám; tri krátke zapískania znamenajú, že máš problémy a potrebuješ pomoc
- ☐ Mapa a kompas - veľmi dôležité pri náročnejších túrach



6. Čo by si mal/a robiť, ak budeš mať na výlete problémy?

- ☐ A dať si výdatnú desiatu
- ☐ B zapísať tri razy na píšťalke
- ☐ C použiť viac ochranného prostriedku proti hmyzu
- ☐ D čo najhlasnejšie kričať o pomoc

Pozri sa na časť s názvom *Dodržiavanie bezpečnosti*. Použi ju pri odpovediach na otázky 7 a 8.

7. Čo by si mal/a robiť, aby si sa príliš skoro neunavil/a?

- ☐ A vybrať sa na cestu zavčasu
- ☐ B držať sa turistických chodníkov
- ☐ C nenáhliť sa
- ☐ D dávať si pozor, kam stúpaš

Dodržiavanie bezpečnosti na jednoduchom výlete

❗ **Vyber sa na cestu zavčasu.** Budeš mať dosť času vychutnať si výlet a stihnúť návrat ešte pred zotmením.

❗ **Drž sa turistických chodníkov**, ak nepoznáš okolie.

❗ **Nenáhli sa.** Nechoď prí rýchlo, šetri si sily. Ak ideš v skupine, choď len tak rýchlo ako jej najpomalší člen.

❗ **Dávaj si pozor, kadiaľ kráčaš.** Dávaj si pozor na veci, o ktoré sa môžeš potknúť, napríklad uvoľnené skaly, kopy lístia a konáre. Na klzkých miestach choď opatrne. Ak musíš vstúpiť do vody, vopred sa presvedč, aká je hĺboká.

❗ **Všímaj si prírodu okolo seba.** Dávaj pozor, kam stúpaš, keď dvíhaš konáre alebo kamene a kde si sadáš. Nikdy sa nepribližuj k zvieratám vo voľnej prírode. Môžu vyzeráť milo a neškodne, ale sú nepredvídateľné a veľmi si chránia svoje územie.

❗ **DÔLEŽITÉ:** Povedz niekomu, kam ideš a kedy predpokladáš, že sa vrátiš. Môže to byť užitočné v prípade, že sa niečo stane a budeš mať problémy. Keď sa vrátiš späť, daj mu vedieť.



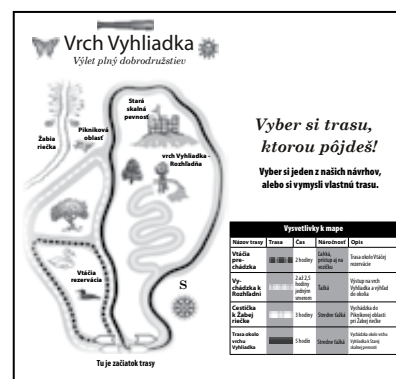
8. Prečo je dôležité niekomu povedať, kedy sa plánuješ vrátiť z výletu?



Pri odpovediach na otázky 9 až 12 použi informácie z časti Vrch Vyhlíadka.

9. Ktorú trasu by si vybral/a, ak by si chcel/a absolvovať najkratší výlet?

- ☐ A Vtáčiu prechádzku
- ☐ B Vychádzku k Rozhľadni
- ☐ C Cestičku k Žabej rieke
- ☐ D Trasu okolo vrchu Vyhlíadka



10. Ktorí ľudia najlepšie zvládnu vychádzku k Rozhľadni?

- ☐ A ľudia, ktorí sa ponáhľajú
- ☐ B ľudia, ktorí majú malé deti
- ☐ C ľudia, ktorí radi pozorujú vtáky
- ☐ D ľudia, ktorí sú zdraví a silní

11. Aké **dve** informácie môžeš získať, keď si preštuduješ vysvetlivky k mape?



1.



2.

12. Použi mapu vrchu Vyhliadka a vysvetlivky k mape na naplánovanie výletu.

Krížikom označ trasu, ktorú by si vybral/a.

___ Vtáčiu prechádzku

___ Vychádzku k Rozhľadni

___ Cestičku k Žabej riečke

___ Trasu okolo vrchu Vyhliadka

Na základe informácií v letáčku uveď **dva** dôvody, prečo by si zvolil/a túto trasu.



1.



2.

Egynapos túrát megtervezése

- ❗ Válassz egy olyan vídám és érdekes helyet, ahová elmehetsz. Ha csoporttal mész, vegyél figyelembe mindenkit a hely kiválasztásakor!
- ❗ Tudd meg a túraútvonal hosszát, és azt, hogy körülbelül mennyi időt vesz igénybe!
- ❗ Ellenőrizd az időjárási feltételeket és előrejelzéseket! Tervezz és öltözz az időjárásnak megfelelően!
- ❗ Könnyű csomagot készíts! Ne készíts túl nehéz csomagot, amit cipelned kell (nézd át a listát)!

Csomagellenőrző-lista

- ☐ Sok víz: szomjúság ellen.
- ☐ Élelem: magas energiatartalmú falatok vagy piknik ebéd.
- ☐ Elsősegély csomag: vízhólyag, horzsolás vagy karcolás esetére.
- ☐ Rovarriasztó: hogy megvédjen a csípésektől (mint például kullancs, méh, szúnyog és légy).
- ☐ Tartalékszokni: ha vizes lenne a lábad.
- ☐ Síp: fontos, ha egyedül mész, mert három rövid sípolás azt jelenti, hogy bajban vagy és segítségre van szükséged.
- ☐ Térkép és iránytű - nagyon fontosak a nehezebb túrákon.



Légy biztonságban a túrád során!

- ❗ **Indulj korán!** Így sok időd lesz élvezni a túrát, és még sötétedés előtt hazaérhetsz.
- ❗ **Maradj a túraútvonalakon,** ha csak nem ismered elég jól a környéket!
- ❗ **Saját tempódban haladj!** Ne túrázz túl gyorsan, így takarékoskodhatsz az energiáddal! Ha csoportban túrázol, csak olyan gyorsan menj, mint a leglassabb résztvevő!
- ❗ **Vigyázz, hova lépsz!** Figyelj oda az olyan dolgokra, mint a laza sziklák, falevelkúpok vagy fadarabok, melyekben megbotolhatsz! Óvatos légy a csúszós részeknél! Ha vízbe kell menned, bizonyosodj meg róla, hogy milyen mély.

Légy óvatos a vadonban!

Vigyázz, hova lépsz, amikor botokat vagy kőveket emelsz fel, és mielőtt letülsz! Soha ne közelíts állatokhoz a természetben. Talán aranyosnak és ártalmatlannak tűnnek, de kiszámíthatatlanok lehetnek, és nagyon védelmezhetik területüket!



FONTOS: Mondd el valakinek, hogy hová mész túrázni és hogy mikor jössz vissza! Ez segíthet, ha történne valami, és bajba kerülnél. Tudasd vele, ha hazaértél!



Mindenekelőtt azonban ne feledd el jól érezni magad a túrán! Élvezd a szabad levegőt! Nézd meg az összes érdekes dolgot magad körül! Tanuld meg felismerni az új helyeket, növényeket és állatokat! Becsüld meg a vidék és a természet szépségeit, és egyúttal végezz egészséges testgyakorlatokat is!

Fedezd fel a túrázás örömeit!

Valami szórakoztató és érdekes elfoglaltságot keresel otthonra és szünidőre?



A szabadtéri elfoglaltságok egyik legnagyobbyszerűbb módja a túrázás, és a legnépszerűbb típusa az egynapos túra. Nem vesz el sok időt és nem igényel semmiféle speciális felszerelést.

A túrázás jó szórakozás és testgyakorlat!

Te vagy a főnök! Te választhatod ki, hogy hova akarsz menni, milyen hosszú időre és milyen gyorsan. Egyszerűen csak kószálhatsz élvezve a természetet, vagy próbára teheted magad nehéz és meredek turista ösvényeken. Rajtad múlik!

Nézz meg érdekes, új dolgokat! A túrázás olyan helyekre vihet el, amelyeket másképpen nem látnál. Gyönyörű területeket láthatsz és élvezheted a csodálatos kilátást. Vagy elmehetsz távoli helyekre, melyeknek lehetnek rejtett völgyei, vízesései vagy barlangjai. A túrázás lehetőséget adhat arra, hogy vadon élő növényeket, madarakat és állatokat láss. Talán még épületmaradványokat és egyéb dolgokat is láthatsz, melyek a korábban élő emberekhez tartoztak.

Maradj fizikailag edzett! A séta a testedzés egyik kiváló formája, ilyen módon a rendszeres túrázás segít, hogy egészséges maradj. Időt nyújt a gondolkodásra és pihentető lehet. A túrázás jó módja a barátainddal vagy a családdal való együttlétnek, vagy akár csak egy kis időtöltésnek önmagaddal, tanulmányozva és élvezve a természetet.

Fedezd fel a Kilátó-hegyet!

A Kilátó-hegy térképe és jelmagyarázata megmutatja, hogyan tudod kiválasztani azt az egynapos túrát, amelyik a legjobban tetszik neked, és mindazokat a dolgokat, amiket ott láthatsz vagy csinálhatsz. Ötletet ad a túrához abban az esetben, ha a lakóhelyed környékén keresel túrahelyet.



Itt kezd az utat!

Válaszd ki, melyik útvonalon mész!

Használj fel egyet az ajánlatunkból, vagy készíts saját útvonalat!

Térképmagyarázat				
Útvonal neve	Útvonal	Idő	Szint	Leírás
Madárles-séta		2 óra	Könnyű kerekesszékesek elérhető	Járd körbe a madarak védett területeit!
Kilátó-túra		2 - 2,5 óra mind-egyik út	Nehéz	Háגי fel a Kilátó-hegyre és élvezd a kilátást!
Békás-öböl ösvény		3 óra	Közepesen nehéz	Tegy egy túrát a Békás-öböl piknik-területre!
Kilátó-hegy körút		5 óra	Közepesen nehéz	Túrázz a Kilátó-hegy körül az Öreg Sziklaerődhöz!

Kérdések *Fedezd fel a túrázás örömeit!*

Vedd elő a „Fedezd fel a túrázás örömeit!” szórólapot.
Az ebben a részben lévő kérdések a szórólaphoz vonatkoznak.

Jelentkezz, ha nincs szórólapod!

1. Számodra mi a **fő** üzenete a szórólapnak a túrázással kapcsolatban?

- ☐ A Drága és veszélyes.
- ☐ B Ez a legjobb módja annak, hogy állatokat láss.
- ☐ C Egészséges és szórakoztató.
- ☐ D Csak szakértőknek való.

2. Írj **két** érdekes dolgot, amit a szórólap szerint láthatsz a túrád során!



1.

2.

3. Mi az a két dolog, amiről a szórólap szerint nem szabad megfélemedezned, amikor **csoporttal** mész túrázni?



1.



2.

4. A szórólap melyik része beszél az időjárásnak megfelelő ruházat viseléséről?

- ☐ A Fedezd fel a túrázás örömeit!
- ☐ B Egynapos túrád megtervezése
- ☐ C Csomagellenőrző-lista
- ☐ D Légy biztonságban a túrád során!

Nézd meg a *Csomagellenőrző-lista* című részt! Ezt használd az 5. és a 6. kérdések megválaszolásához!

5. Miért kell tartalékszoknit vinned a túrádra?

- ☐ A Vizes lehet a lábad.
- ☐ B Az időjárás hidegre fordulhat.
- ☐ C Vízhólyagok esetére.
- ☐ D Egy barátodnak.

Csomagellenőrző-lista

- ☐ Sok víz: szomjúság ellen.
- ☐ Élelem: magas energiatartalmú falatok vagy piknik ebéd.
- ☐ Elsősegély csomag: vízhólyag, horzsolás vagy karcolás esetére.
- ☐ Rovarriasztó: hogy megvédjen a csípésektől (mint például kullancs, méh, szúnyog és légy).
- ☐ Tartalékszokni: ha vizes lenne a lábad.
- ☐ Síp: fontos, ha egyedül mész, mert három rövid sípolás azt jelenti, hogy bajban vagy és segítségre van szükséged.
- ☐ Térkép és iránytű - nagyon fontosak a nehezebb túrákon.



6. Mit kell tenned, ha bajba kerülsz a túrad alatt?

- ☐ A El kell fogyasztani egy magas energiatartalmú, könnyű ételt.
- ☐ B Meg kell fűjni a sípot háromszor.
- ☐ C Még több rovarriasztót kell magunkra kenni.
- ☐ D Segítségért kell kiáltani, amilyen hangosan csak tudsz.

Nézd meg a *Légy biztonságban a túrad során!* című részt. Ezt használd a 7. és a 8. kérdés megválaszolására!

7. Mit kell tenned, hogy elkerüld a korai kifáradást a túrán?

- ☐ A Indulj korán!
- ☐ B Maradj a túraútvonalakon!
- ☐ C Saját tempódban haladj!
- ☐ D Vigyázz, hogy hova lépsz!

Légy biztonságban a túrad során!

! **Indulj korán!** Így sok időd lesz élvezni a túrát, és még sötétedés előtt hazaérhetsz.

! **Maradj a túraútvonalakon,** ha csak nem ismered elég jól a környéket!

! **Saját tempódban haladj!** Ne túrázz túl gyorsan, így takarékoskodhatsz az energiáddal! Ha csoportban túrázol, csak olyan gyorsan menj, mint a leglassabb résztvevő!

! **Vigyázz, hova lépsz!** Figyeld oda az olyan dolgokra, mint a laza sziklák, falevélkupacok vagy fadarabok, melyekben megbotothatsz! Óvatos légy a csúszós részeknél! Ha vízbe kell menned, bizonyosodj meg róla, hogy milyen mély.

! **Légy óvatos a vadonban!**

Vigyázz, hova lépsz, amikor botokat vagy köveket emelsz fel, és mielőtt leülsz! Soha ne közelíts állatokhoz a természetben. Talán aranyosnak és ártalmatlannak tűnnek, de kiszámíthatatlanok lehetnek, és nagyon védelmezhetik területüket!



FONTOS: Mondd el valakinek, hogy hová mész túrázni és hogy mikor jössz vissza! Ez segíthet, ha történne valami, és bajba kerülnél. Tudasd vele, ha hazaértél!

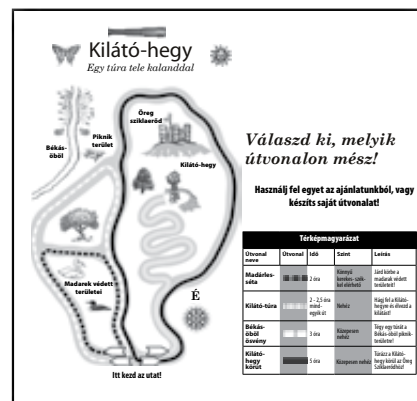
8. Miért fontos elmondani valakinek, hogy mikorra tervezed visszaérkezéset a túráról?



Használd az információkat a *Kilátó-hegy túráról*, hogy válaszolhass a 9 - 12-es kérdésekre!

9. Melyik utat választanád, ha a legrövidebb túrát keresnéd?

- ☐ A Madárles-séta
- ☐ B Kilátó-túra
- ☐ C Békás-öböl ösvény
- ☐ D Kilátó-hegy körút



10. Milyen emberek a legalkalmasabbak arra, hogy megtegyék a Kilitó-hegy túrát?

- ☐ A Azok az emberek, akik sietnek.
- ☐ B Azok, akiknek kisgyerekeik van.
- ☐ C Azok az emberek, akik szeretnek madarakat nézni.
- ☐ D Azok, akik edzettek és erősek.

11. Mi az a **két** dolog, amit megtudhatsz, ha áttanulmányozod a térkép jelmagyarázatát?



1.



2.

12. Használd a Kilátó-hegy térképét és a jelmagyarázatot, hogy megtervezz egy túrát!
Jelöld meg x-szel az utat, amelyiket kiválasztanád.

___ Madárles-séta

___ Kilátó-túra

___ Békás-öböl ösvény

___ Kilátó-hegy körút

Mondj **két** okot a szórólap alapján, miért ezeket választottad!



1.



2.

1. Akú **hlavnú** informáciu o pešej turistike ti letáčík poskytol?

Správna odpoveď: C*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika ↓	71,1	72,4	68,8
Maďarsko ↓	67,8	74,7	62,4
Slovenská republika ↓	75,9	78,3	73,8
Priemer krajín EÚ	79,0	81,2	77,0
Priemer krajín OECD	79,8	81,5	78,3
Medzinárodný priemer	76,0	78,1	74,0

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	2,30	17,22	78,28	2,03	0,17
chlapci	3,54	18,61	73,78	3,70	0,37

2. Uveď **dve** zaujímavé veci, ktoré podľa letáčíka môžeš na jednoduchovom výlete vidieť.

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď uvádza **dve veci**, ktoré sú uvedené v texte. Pozri nižšie uvedený zoznam prijateľných vecí, ktoré možno vidieť.

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď uvádza menej než dve veci, ktoré sú uvedené v texte. Odpoveď môže byť neurčitá alebo nesprávna.

Príklady:

- Zvieracie stopy. (**Poznámka:** nevychádza z letáčíka.)
- Nové a zaujímavé veci.
- Balíček prvej pomoci a nové veci.

Veci, ktoré môžeš vidieť na jednoduchovom výlete

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Odpoveď musí obsahovať dve prijateľné veci z nasledovného zoznamu.

Príklady:

- Rastliny / prírodu
- Vtáky/ zvieratá/ voľnú prírodu/ prírodu
- Jaskyne
- Vodopády
- Skryté údolia
- Pevnosti
- Pozostatky budov
- Akékoľvek miesto na mape (napr. rozhľadňa na vrchu Vyhliadka, Piknikovú oblasť, Žabiu riečku)
- Prekrásne miesta
- Nové miesta
- Nádherné výhľady

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	72,4	75,3	69,0
Maďarsko	↑	73,1	78,5	69,4
Slovenská republika	↑	81,5	81,9	81,3
Priemer krajín EÚ		68,9	72,0	66,3
Priemer krajín OECD		69,9	72,8	67,3
Medzinárodný priemer		63,0	66,1	60,2

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	15,28	81,94	2,78
chlapci	15,82	81,32	2,85

3. Na ktoré dve zásady musíš podľa letáčka pamätať, keď ideš na výlet v skupine?

2 – Úplné porozumenieOdpoveď uvádza **dve zásady** pre výlet v skupine; jedna súvisí so schopnosťami a druhá so záujmami členov skupiny.Príklady v súvislosti so schopnosťami:

- Každý by mal byť schopný ho zvládnuť.
- Choď len tak rýchlo ako najpomalší člen skupiny.
- Vybrať výlet tak, aby vyhovoval všetkým. [z hľadiska schopností]

Príklady v súvislosti so záujmami:

- Vybrať výlet tak, aby vyhovoval všetkým. [z hľadiska záujmov]
- Mal by byť zábavný a zaujímavý pre všetkých.
- Pri výbere trasy myslieť na každého člena.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Obidve správne odpovede môžu byť vyjadrené v jednej vete. Odpoveď "aby vyhovoval všetkým" sa môže započítať len raz: buď z hľadiska schopností alebo záujmov.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď uvádza len jednu zásadu pre výlet v skupine, ktorá sa týka buď schopností ALEBO záujmov členov skupiny.

0 – Bez porozumenia

Odpoveď obsahuje nepresnú alebo neprijateľnú zásadu pre výlet v skupine. Môže obsahovať všeobecnú zásadu pre výlet, ktorá nie je špecifická tým, že sa uskutočňuje v skupine. Alebo môže uvádzať zásadu pre výlet v skupine, ktorá nevychádza z letáčka.

Príklady:

- Zabaliť balíček prvej pomoci.
- Drž sa pri svojej skupine.
- Držať sa chodníkov.
- Nenáhliť sa. (**Poznámka:** to platí všeobecne.)
- Vždy povedz niekomu, kedy sa plánuješ vrátiť z výletu.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 2**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	28,3	31,4	25,4
Maďarsko	↓	35,9	44,5	29,0
Slovenská republika	→	42,5	47,8	37,6
Priemer krajín EÚ		40,5	45,8	35,7
Priemer krajín OECD		42,2	47,3	37,5
Medzinárodný priemer		37,7	42,5	33,3

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	45,18	34,31	13,49	7,02
chlapci	54,72	28,52	9,10	7,66

4. Ktorá časť letáčka ti poskytla informáciu, že sa máš obliecť primerane počasiu?

Správna odpoveď: B***Charakteristika otázky:****Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	59,5	59,9	58,6
Maďarsko	↑	61,7	65,8	58,5
Slovenská republika	→	58,1	63,4	53,5
Priemer krajín EÚ		57,1	57,0	50,4
Priemer krajín OECD		59,0	61,9	56,4
Medzinárodný priemer		55,4	58,6	52,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B*	C	D	9
dievčatá	4,00	63,43	25,58	6,23	0,76
chlapci	6,30	53,50	29,74	8,86	1,59

5. Prečo by si si na výlet mal/a zobrať náhradné ponožky?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	91,2	91,9	90,2
Maďarsko	↓	79,6	84,0	76,6
Slovenská republika	→	91,4	90,8	92,0
Priemer krajín EÚ		89,8	92,0	88,0
Priemer krajín OECD		90,7	92,4	89,1
Medzinárodný priemer		83,9	86,2	82,0

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	90,84	4,78	1,98	2,40	
chlapci	91,96	4,09	1,80	1,42	0,72

6. Čo by si mal/a robiť, ak budeš mať na výlete problémy?

Správna odpoveď: B*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	77,1	77,8	75,5
Maďarsko	→	78,4	84,5	74,4
Slovenská republika	↓	76,4	75,7	77,3
Priemer krajín EÚ		78,9	81,1	77,1
Priemer krajín OECD		80,4	82,7	78,4
Medzinárodný priemer		73,6	76,1	71,2

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B*	C	D	9
dievčatá	2,49	75,74	4,06	16,99	0,72
chlapci	2,67	77,34	4,89	14,64	0,47

7. Čo by si mal/a robiť, aby si sa príliš skoro neunavil/a?

Správna odpoveď: C*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	79,8	79,9	79,6
Maďarsko	→	68,4	70,7	67,1
Slovenská republika	↑	74,1	72,7	75,4
Priemer krajín EÚ		69,5	70,3	68,9
Priemer krajín OECD		69,0	69,4	68,6
Medzinárodný priemer		62,4	63,0	61,7

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	15,55	4,59	72,66	6,47	0,73
chlapci	12,03	8,03	75,41	3,67	0,85

8. Prečo je dôležité niekomu povedať, kedy sa plánuješ vrátiť z výletu?

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď demonštruje porozumenie, že niekto nám môže pomôcť v prípade, že sa niečo stane (napr. dostaneme sa do problémov alebo sa stratíme) a nevrátime sa včas.

Príklady:

- Pretože, ak sa nevrátim/e včas, niekto bude vedieť, že niečo nie je v poriadku a vyhladá pomoc.
- V prípade, že sa stratím / budem mať problémy.

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď môže obsahovať dôvod, ktorý nepreukazuje porozumenie potenciálneho nebezpečenstva, ak sa človek z výletu nevráti včas (zablúdi alebo sa dostane do problémov) alebo môže obsahovať nepresný alebo nesprávny dôvod.

Príklady:

- Aby vedel, kedy sa vrátim.
- Aby vedeli, kde som. / Aby si nerobili starosti, kde som..
- Aby vedel, že som sa nestratil.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	59,2	62,6	55,4
Maďarsko	→	60,7	69,9	52,8
Slovenská republika	→	60,9	62,3	60,0
Priemer krajín EÚ		63,2	67,7	59,0
Priemer krajín OECD		63,5	68,3	59,1
Medzinárodný priemer		58,1	63,3	53,2

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	32,84	62,34	4,82
chlapci	36,88	60,02	3,11

9. Ktorú trasu by si vybral/a, ak by si chcel/a absolvovať najkratší výlet?

Správna odpoveď: A***Charakteristika otázky:****Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	81,7	80,9	82,8
Maďarsko	↓	71,5	73,9	70,6
Slovenská republika	↓	69,1	67,8	70,5
Priemer krajín EÚ		77,7	79,0	76,6
Priemer krajín OECD		79,9	80,7	79,2
Medzinárodný priemer		71,6	72,9	70,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	67,82	10,58	7,87	13,12	0,61
chlapci	70,50	9,36	8,35	11,09	0,71

10. Ktorí ľudia najlepšie zvládnu vychádzku k Rozhladni?

Správna odpoveď: D*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	84,3	85,3	83,5
Maďarsko	↑	69,1	72,4	66,6
Slovenská republika	↑	81,7	80,2	83,3
Priemer krajín EÚ		62,6	63,8	61,7
Priemer krajín OECD		63,9	64,9	62,9
Medzinárodný priemer		60,4	61,7	59,3

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C	D*	9
dievčatá	1,51	3,05	14,79	80,24	0,41
chlapci	2,25	2,24	10,73	83,34	1,44

11. Aké **dve** informácie môžeš získať, keď si preštuduješ vysvetlivky k mape?

2 – Úplné porozumenie

Odpoveď obsahuje **dve** informácie, ktoré môžeme získať, keď si preštudujeme vysvetlivky k mape, či už konkrétne alebo všeobecné, podľa nižšie uvedeného zoznamu.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď obsahuje len **jednu** informáciu, ktorú môžeme získať, keď si preštudujeme vysvetlivky k mape, či už konkrétne alebo všeobecnú, podľa nižšie uvedeného zoznamu.

0 – Bez porozumenia

Odpoveď obsahuje nepresné alebo nepodstatné informácie, ktoré sa môžeme dozvedieť, keď si preštudujeme vysvetlivky k mape, či už konkrétne alebo všeobecné.

Príklady:

- Ako používať mapu.
- Kde začať trasy. [**Poznámka:** to je zrejme z mapy, nie z vysvetliviek k mape]
- Ktorým smerom sa mám vydať. [**Poznámka:** to je zrejme z mapy, nie z vysvetliviek k mape]

Informácie, ktoré môžeš získať, keď si preštuduješ vysvetlivky k mape

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: odpoveď musí obsahovať dve prijateľné informácie z nasledovného zoznamu.

Príklady:

- čas, ktorý trvá každá trasa
- náročnosť každej trasy
- označenie/symboly každej trasy (ktorú trasu nasledovať / ktorou cestou ísť)
- opis každej trasy
- ktorá trasa je pre mňa tá správna / najlepšie miesto, kam ísť
- ktorá je najkratšia, najdlhšia alebo najnáročnejšia (alebo akékoľvek správne konkrétne fakty o tej ktorej trase z tabuľky)

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov

Počet bodov: 2**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	71,0	74,0	67,7
Maďarsko	↓	61,7	65,8	59,4
Slovenská republika	→	65,5	68,1	63,6
Priemer krajín EÚ		66,1	67,9	64,7
Priemer krajín OECD		69,4	70,6	68,5
Medzinárodný priemer		59,3	61,6	57,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	21,96	12,24	55,83	9,97
chlapci	25,61	14,11	49,47	10,82

12. Použi mapu vrchu Vyhliadka a vysvetlivky k mape na naplánovanie výletu.

Křížikom označ trasu, ktorú by si vybral/a.

Na základe informácií v letáčiku uveď **dva** dôvody, prečo by si zvolil/a túto trasu.**2 – Úplné porozumenie**

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Budete potrebovať letáčik. Pri hodnotení budete musieť vychádzať z textu, mapy a vysvetliviek k mape, aby ste vedeli určiť, či je dôvod pre výber tej ktorej trasy prijateľný. Odpoveď označuje výber trasy a uvádza **dva** odlišné dôvody výberu trasy, ktoré súvisia s textom. Dôvody musia byť primerané pre vybranú trasu alebo trasy (napr. „Mám rád zvieratá vo voľnej prírode“ nie je primeraným dôvodom pre vychádzku k Rozhľadni). Dôvody sa môžu vzťahovať konkrétne k textu vo vysvetlivkách k mape alebo k mape samotnej.

Príklady:

- Vtáčiu prechádzku. Je najľahšou a najkratšou prechádzkou a môžeme pozorovať vtáky.
- Vychádzku k Rozhľadni. Myslím si, že by z nej bol najlepší výhľad a je najnáročnejšia.
- Cestičku k Žabej riečke. Môžete si urobiť piknikový obed. Po ceste sa môžete zastaviť pri vtácej rezervácii a vidieť vtáky.
- Trasu okolo vrchu Vyhliadka. Môžete urobiť okruh okolo starej pevnosti. Je dlhšia, takže môžeme vidieť viac vecí.

1 – Čiastočné porozumenieOdpoveď označuje výber trasy a uvádza len **jeden** dôvod výberu trasy.

ALEBO, môže uvádzať dva dôvody, ktoré sa v podstate týkajú tej istej veci / charakteristiky.

Príklady:

- Vtáčiu prechádzku. Trvá dve hodiny. Je najkratšia.

0 – Bez porozumenia

Nemá označenú trasu, alebo ak má, dôvod pre výber trasy je neurčitý, nepresný, alebo nie primeraný pre daný výber.

Príklady:

- *Mám rád prechádzky.*
- *Vyzerá zaujímavo. / Je zábavná.*
- *Vtáčiu prechádzku. Je najdlhšou trasou.*
- *Môžem si vychutnať prírodu.*
- *Môžem sa trochu prejsť.*

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 2

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	71,7	70,4	72,9
Maďarsko	→	65,9	71,4	61,3
Slovenská republika	↑	70,6	71,5	70,3
Priemer krajín EÚ		66,8	68,8	65,0
Priemer krajín OECD		69,1	71,4	67,1
Medzinárodný priemer		60,1	62,8	57,6

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	25,38	34,56	36,91	3,15
chlapci	27,16	35,27	35,04	2,53

Koláč pre nepriateľov

*napísal Derek Munson
ilustrovala Tara Calahan Kingová*

Bolo to úžasné leto, kým sa hneď vedľa domu môjho najlepšieho kamaráta Stana nenasťahoval Jaro Rosa. Nemal som rád Jara. Keď robil večierok, ani ma nepozval. Môjho najlepšieho kamaráta Stana však áno.

Ešte nikdy som nemal nepriateľa, pokým sa Jaro nenasťahoval do nášho susedstva. Ocko mi povedal, že keď bol v mojom veku, tiež mal nepriateľov. Ale vedel, ako sa ich má zbaviť.

Ocko vytiahol ošúchaný zdrap papiera z kuchárskej knihy.

„Koláč pre nepriateľov,“ povedal spokojne.

Možno ste zvedaví, čo vlastne taký Koláč pre nepriateľov obsahuje. No ocko povedal, že ten recept je taký tajný, že ho nemôže prezradiť dokonca ani mne. Prosíkal som ho, aby mi prezradil aspoň niečo – čokoľvek.

„Prezradím ti toto, Tomáš,“ povedal mi. „Koláč pre nepriateľov je najrýchlejším známym spôsobom, ako sa zbaviť nepriateľov.“



To ma donútilo premýšľať. Aké odporné veci by som do Koláča pre nepriateľov dal ja? Priniesol som ockovi dáždovky a kamene, on ich však hneď odložil nabok.



Šiel som sa hrať von. Po celý ten čas som načúval zvukom, ktoré vydával môj ocko v kuchyni. Napokon by to predsa len mohlo byť skvelé leto.

Pokúsil som sa predstaviť si, ako hrozne musí Koláč pre nepriateľov zapáchať. Lenže vôňa, ktorú som zacítil, bola naozaj veľmi príjemná. Zdalo sa mi, že vychádzala z našej kuchyne. Bol som zmätený.

Šiel som sa dnu spýtať ocka na to, čo tu nesedí. Koláč pre nepriateľov by predsa nemal tak dobre rozvoniať. Ale ocko bol bystrý. „Keby nevoňal, tvoj nepriateľ by ho nikdy nejedol,“ povedal. Bol som si istý, že tento koláč už niekedy predtým pripravoval.

Časový spínač na trúbe zazvonil. Ocko si nasadil chňapky a vybral koláč. Vyzeral dobre – na zjedenie! Začínal som tomu rozumieť.

Stále som si však nebol istý, ako tento Koláč pre nepriateľov účinkuje. Čo vlastne nepriateľom urobí? Možno im z neho povypadávajú vlasy, alebo im začne smrdieť z úst. Spýtal som sa ocka, ale nepomohol mi.

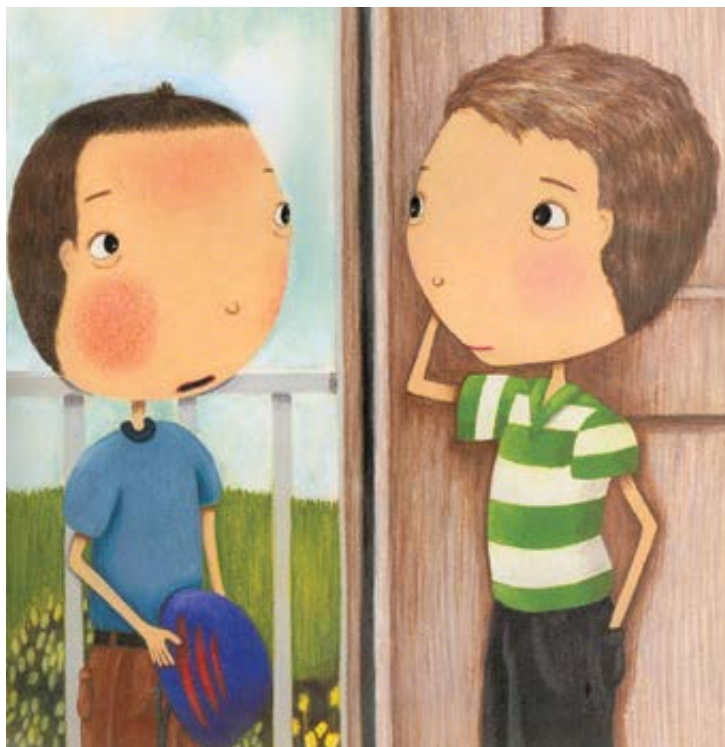
Kým koláč vychladol, ocko ma zasvätil do mojej úlohy.

„Aby účinkoval, musíš stráviť s nepriateľom jeden deň,“ zašepkal. „Dokonca, čo je horšie, musíš byť k nemu veľmi milý. Nie je to ľahké. No je to jediný spôsob, ako môže Koláč pre nepriateľov zaúčinkovať. Si si istý, že to chceš naozaj urobiť?“

Jasné, že áno.

Jediné, čo som mal urobiť, bolo stráviť jeden deň s Jarom, a potom sa navždy vytratiť z môjho života. Prišiel som na bicykli k jeho domu a zaklopal som na dvere.

Keď Jaro otvoril dvere, zdalo sa, že je prekvapený.



„Môžeš sa ísť hrať von?“ spýtal som sa.

Bol zmätený. „Idem sa opýtať mamy,“ povedal. Naspäť prišiel s topánkami v rukách.

Chvíľu sme sa bicyklovali, potom sme zjedli obed. Poobede sme sa vybrali ku mne domov.

Bolo to zvláštne, ale s mojím nepriateľom som sa veľmi dobre bavil. To som však nemohol povedať ockovi, keď tak usilovne pripravoval ten koláč.

Hrali sme sa rôzne hry, kým nás môj ocko nezavolať na večeru.

Ocko navaril moje obľúbené jedlo. Bolo to dokonca aj Jaroovo obľúbené jedlo! Možno Jaro napokon nie je až taký zlý. Začínal som si myslieť, že by sme na Koláč pre nepriateľov možno mali zabudnúť.

„Ocko,“ povedal som, „je to naozaj fajn mať nového kamaráta.“ Snažil som sa mu povedať, že Jaro už nie je mojím nepriateľom. Ale ocko sa iba usmial a prikývol. Mám dojem, že si myslel, že to iba predstieram.

Po večeri ocko priniesol ten koláč. Naservíroval na tri tanieri a jeden podal mne a jeden Jarovi.

„Fíha!“ povedal Jaro, keď sa pozrel na koláč.

Spanikáril som. Nechcel som, aby Jaro jedol Koláč pre nepriateľov. Bol to predsa môj kamarát!

„Nejedz ho!“ vykrikol som. „Je odporný!“

Jaro zastavil vidličku tesne pred ústami. Pozrel sa na mňa nechápavo. Uľavilo sa mi. Zachránil som mu život.



„Keď je taký odporný,“ pýtal sa Jaro, „potom prečo tvoj otec z neho už polovicu zjedol?“

A veru, ocko jedol Koláč pre nepriateľov.

„To je dobrota“, zamumlal ocko. Sedel som tam a pozeral sa na nich, ako jedia. Ani jednému z nich nezačali vypadávať vlasy! Zdalo sa, že je v poriadku, tak som kúsok ochutnal. Bol výborný!

Po dezerte ma Jaro pozval na nasledujúce ráno k nemu domov.

Pokiaľ ide o Koláč pre nepriateľov, stále neviem, ako sa robí. Stále premýšľam nad tým, či ho nepriatelia naozaj nenávidia, alebo či im vypadajú vlasy, alebo im z úst začne smrdieť. Ale neviem, či vôbec niekedy nájdem na to odpoveď, pretože som práve stratil svojho najlepšieho nepriateľa.



Otázky *Koláč pre nepriateľov*

1. Kto rozpráva tento príbeh?

- ☐ A Jaro
- ☐ B Ocko
- ☐ C Stano
- ☐ D Tomáš

2. Prečo si na začiatku príbehu Tomáš myslel, že Jaro je jeho nepriateľ?



3. Vypíš jednu prísadu, o ktorej si Tomáš myslel, že sa bude nachádzať v Koláči pre nepriateľov.



4. Nájdi tú časť príbehu, pri ktorej je obrázok s kúskom koláča:  .
Prečo si Tomáš myslel, že by to napokon predsa len mohlo byť skvelé leto?

- ☐ A Rád sa hrával vonku.
- ☐ B Bol nadšený otcovým plánom.
- ☐ C Našiel si nového kamaráta.
- ☐ D Chcel ochutnať Koláč pre nepriateľov.

5. Ako sa Tomáš cítil, keď prvýkrát zacítil vôňu Koláča pre nepriateľov? Vysvetli, prečo sa tak cítil.



6. Čo si Tomáš myslel, že by sa mohlo stať, keď jeho nepriateľ zje Koláč pre nepriateľov?
Napíš **jednu** vec.



7. Ktoré **dve** veci kázal otec Tomášovi urobiť, aby Koláč pre nepriateľov zaúčinkoval?



8. Prečo sa Tomáš vybral domov k Jarovi?

- ☐ A Aby pozval Jara na večeru.
- ☐ B Aby poprosil Jara nech Stana nechá na pokoji.
- ☐ C Aby pozval Jara, nech sa ide hrať.
- ☐ D Aby poprosil Jara, nech sa stane jeho kamarátom.

9. Čo prekvapilo Tomáša na dni, ktorý strávil s Jarom?



10. Prečo si pri večeri Tomáš začal myslieť, že by mal on a jeho otec zabudnúť na Koláč pre nepriateľov?

- ☐ A Tomáš sa nechcel o dezert deliť s Jarom.
- ☐ B Tomáš neveril, že Koláč pre nepriateľov bude účinkovať.
- ☐ C Tomáš začínal mať rád Jara.
- ☐ D Tomáš chcel udržať Koláč pre nepriateľov v tajnosti.

11. Ako sa Tomáš cítil, keď jeho otec podal kúsok z Koláča pre nepriateľov Jarovi?

- ☐ A vystrašený
- ☐ B spokojný
- ☐ C prekvapený
- ☐ D zmätený

12. Čo tajil o Koláči pre nepriateľov otec?

- ☐ A Bol to obyčajný koláč.
- ☐ B Chutil odporne.
- ☐ C Bolo to jeho obľúbené jedlo.
- ☐ D Bol to otrávený koláč.

13. Pozri sa na túto vetu z konca príbehu:

„Po dezerte ma Jaro pozval na nasledujúce ráno k nemu domov.“
Čo to o chlapcoch naznačuje?

- ☐ A Sú stále nepriatelia.
- ☐ B Neradi sa hrajú doma u Tomáša.
- ☐ C Chceli zjesť ešte trocha Koláča pre nepriateľov.
- ☐ D Mohli by sa stať priateľmi v budúcnosti.

14. Vysvetli pomocou toho, čo si si prečítal/a, prečo vlastne Tomášov otec upiekol Koláč pre nepriateľov.



15. Aký typ človeka je Tomášov otec? Uveď príklad jeho činu z príbehu, ktorý to dokazuje.



16. Aké ponaučenie by si si mohol/a vziať z tohto príbehu?



Az Ellenségsüti

Írta Derek Munson

Illusztrálta Tara Calahan King

Tökéletes nyár volt, amíg Fekete Jancsiék nem költöztek legjobb barátom, Sanyiék közvetlen szomszédságába. Nem kedveltem Jancsit. Bulit tartott, és még csak meg sem hívott. De a legjobb barátomat, Sanyit igen.

Sosem volt ellenségem, amíg Jancsi a környékre nem költözött. Apa azt mondta, hogy az én koromban neki is voltak ellenségei. De ő tudta, hogyan szabaduljon meg tőlük.

Apa kihúzott egy elmaszatólódott papírfecnit egy szakácskönyvből.

– Az Ellenségsüti – mondta elégedetten.

Most persze azon tűnődtek, mi is lehet pontosan az Ellenségsütiben. Apa azt mondta, a recept annyira titkos, hogy még nekem sem mondhatja meg. Könyörögtem, hogy mondjon valamit, bármit.

– Annyit elmondhatok neked, Tomi – mondta apa –, hogy az Ellenségsüti segítségével lehet a leggyorsabban megszabadulni az ellenségeidtől.

Ezen elgondolkodtam. Milyen gusztustalan dolgot lehetne az Ellenségsütibe tenni? Vittem apának gilisztát meg kavicsokat, de rögtön visszaadta őket.





Kimentem játszani. Egész idő alatt hallgattam, milyen zajok szűrődnek ki a konyhából, míg apa dolgozik. Lehet, hogy végül egész jó lesz ez a nyár.

Megpróbáltam elképzelni, milyen borzasztóan bűdös lehet az Ellenségsüti. De nagyon jó illatot éreztem. Amennyire meg tudtam ítélni, a konyhánkból jött. Ettől összezavarodtam.

Bementem megkérdezni apát, mi a baj. Ennyire nem lehet jó illata az Ellenségsütinek. De apa ravasz volt. – Ha bűdös lenne, az ellenséged soha nem kóstolna bele – magyarázta. Látszik, hogy nem először süt ilyen sütit.

Megszólalt a sütő csengője. Apa fogókesztyűt húzott, és kivette a sütit. Étvágygerjesztően nézett ki! Kezdtém érteni.

De még mindig nem voltam biztos abban, hogyan is működik az Ellenségsüti. Mit is csinál pontosan az ellenséggel? Lehet, hogy kihullik tőle a haja, vagy bűdös lesz tőle a szája. Megkérdeztem apát, de nem segített.

Amíg a süti hűlt, apa kioktatott, mit kell csinálnom.

Ezt sutogta: – Ahhoz, hogy működjön a süti, egy teljes napot el kell töltened az ellenségeddel. És ami rosszabb, még kedvesnek is kell lenned vele. Ez nem könnyű. De csak így működhet az Ellenségsüti. Biztos vagy benne, hogy ezt akarod?

Persze, hogy biztos voltam.

Hiszen csak annyit kellett tennem, hogy eltöltök egy napot Jancsival, és örökre eltűnik az életemből. Átbringáztam hozzá, és bekopogtam.

Amikor Janci ajtót nyitott, meglepettnek tűnt.



– Kijöhetsz játszani? – kérdeztem.

Zavartnak tűnt. – Megkérdezem anyát – mondta. A cipőivel a kezében jött vissza.

Egy darabig bicikliztünk, aztán megebédeltünk. Ebéd után átmentünk hozzánk.

Fura volt, de jól éreztem magam az ellenségemmel. De nem mondhattam meg apának, hiszen annyit dolgozott a sütivel.

Társasoztunk, amíg apa nem szólt, hogy menjünk vacsorázni.

Apa a kedvencemet főzte. Ez volt Jancsi kedvence is! Végül is lehet, hogy Jancsi nem is olyan rossz fej. Kezdtém azt gondolni, hogy el kellene felejtünk azt az Ellenségsütit.

– Apa – mondtam –, tök jó, ha az embernek új barátja van. – Próbáltam a tudtára adni, hogy Jancsi már nem az ellenségem. De apa csak mosolygott és bólintott. Szerintem azt hitte, hogy csak színlelek.

De vacsora után apa behozta a sütit. Kirakott három tányért, egyet nekem adott, egyet Jancsinak.

– Azta! – mondta Jancsi, amikor meglátta a sütit.

Pánikba estem. Nem akartam, hogy Jancsi egyen az Ellenségsütiből! Hiszen a barátom volt!

– Ne egyél belőle! – kiáltottam. – Rossz!

Jancsi villája megtorpant a szája előtt. Furán nézett rám. Megkönnyebbültem. Megmentettem az életét.



– Ha annyira rossz – kérdezte Jancsi –, akkor apukád miért falta már be a felét?

Hát igen, apa tényleg ette az Ellenségsütit.

– Fincsi – csámcsogta apa. Én csak ültem ott, és néztem, ahogy esznek. Egyiküknek sem hullott egyáltalán a haja! Veszélytelennek tűnt, úgyhogy ettem egy harapást. Ínycsiklandó volt!

Desszert után Jancsi áthívott hozzájuk másnapra.

Ami az Ellenségsütit illeti, még mindig nem tudom, hogyan kell készíteni. Még mindig nem tudom, hogy az ellenségek tényleg utálják-e, kihullik-e a hajuk tőle, vagy bűdös lesz-e a szájuk. És kétlem, hogy valaha választ fogok kapni ezekre a kérdésekre, mert épp elvesztettem a legkedvesebb ellenségemet.



Kérdések *Az Ellenségsüti*

1. Ki meséli el a történetet?

- ☐ A Jancsi
- ☐ B Apa
- ☐ C Sanyi
- ☐ D Tomi

2. A történet elején miért hitte Tomi, hogy Jancsi az ellensége?



3. Nevez meg **egy** összetevőt, amelyről Tomi úgy gondolta, kellhet az Ellenségsütihez.



4. Keresd meg a történetnek azt a részét, amelyik mellett ezt a tortarajzot látod:  !
Miért gondolta Tomi, hogy egész jó lesz ez a nyár?

- ☐ A Mert szeretett kint játszani.
- ☐ B Mert izgult apa terve miatt.
- ☐ C Mert új baráttra tett szert.
- ☐ D Mert meg akarta kóstolni az Ellenségsütit.

5. Hogy érezte magát Tomi, amikor először megérezte az Ellenségsüti illatát? Magyarázd meg, miért érezte így magát!



6. Mire számított Tomi, mi történik azzal, aki megkóstolja az Ellenségsütit? Nevezd meg **egy** dolgot!



7. Mi volt az a **két** dolog, amit apa Tominak mondott, hogy meg kell tennie ahhoz, hogy az Ellenségsüti működjön?



8. Miért ment át Tomi Jancsiékhoz?

- ☐ A Áthívni Jancsit vacsorázni.
- ☐ B Megmondani Jancsinak, hogy szálljon le Sanyiról.
- ☐ C Elhívni Jancsit játszani.
- ☐ D Megkérni Jancsit, hogy legyen a barátja.

9. Min lepődött meg Tomi, amikor egy napot eltöltött Jancsival?



10. Vacsora közben miért gondolta Tomi, hogy el kellene felejteni az Ellenségsütit?

- ☐ A Tomi nem akarta megosztani a desszertet Jancsival.
- ☐ B Tomi nem gondolta, hogy az Ellenségsüti működni fog.
- ☐ C Tomi kezdte megkedvelni Jancsit.
- ☐ D Tomi titokban akarta tartani az Ellenségsütit.

11. Hogy érezte magát Tomi, amikor apa adott egy szeletet az Ellenségsütiből Jancsinak?

- ☐ A rémült volt
- ☐ B elégedett volt
- ☐ C meglepett volt
- ☐ D zavart volt

12. Mit tartott titokban apa az Ellenségsütiével kapcsolatban?

- ☐ A Azt, hogy egy sima süti.
- ☐ B Azt, hogy az íze undorító.
- ☐ C Azt, hogy ez a kedvenc étele.
- ☐ D Azt, hogy mérgező süti.

13. Nézd meg ezt a mondatot a történet végén:

„Desszert után Jancsi áthívott hozzájuk másnapra.”
Mit sugall ez a fiúkkal kapcsolatban?

- ☐ A Hogy még mindig ellenségek.
- ☐ B Hogy nem szeretnek Tomiéknál játszani.
- ☐ C Hogy még enni akartak egy kis Ellenségsütit.
- ☐ D Hogy talán barátok lesznek a jövőben.

14. Az olvasottak alapján magyarázd meg, valójában miért sütötte Tomi apja az Ellenségsütit!



15. Milyen ember Tomi apja? Támaszd alá a véleményed egy példával a történetből!



16. Mi lehet ennek a történetnek a tanulsága?



1. Kto rozpráva tento príbeh?

Správna odpoveď: D*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Zhodnotenie obsahu, jazyka
a textových prvkov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika →	79,1	79,9	78,9
Maďarsko →	76,9	78,4	75,3
Slovenská republika ↑	82,1	84,3	80,0
Priemer krajín EU	77,7	81,1	74,6
Priemer krajín OECD	77,9	81,3	74,7
Medzinárodný priemer	70,6	74,3	67,1

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C	D*	9
dievčatá	3,37	8,16	3,61	84,32	0,54
chlapci	4,17	10,51	4,63	80,01	0,67

2. Prečo si na začiatku príbehu Tomáš myslel, že Jaro je jeho nepriateľ?

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď preukazuje porozumenie, že Tomáš pokladal Jara za nepriateľa buď preto, lebo ho Jaro nepozval na svoj večierok, alebo preto, že Jaro pozval Tomášovho najlepšieho kamaráta Stana a jeho nie.

Príklady:

- Tomáš nebol pozvaný na Jarov večierok.
- Jaro pozval na večierok jeho kamaráta, ale nepozval Tomáša.

Alebo odpoveď preukazuje porozumenie, že Tomáš mal obavy, že by Jaro mohol nahradiť jeho miesto a stať sa najlepším Stanovým kamarátom.

Príklady:

- Tomáš naňho žiarlil, keď sa presťahoval vedľa Stana.
- Jaro mu zobral najlepšieho kamaráta.

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď nepreukazuje porozumenie, prečo Tomáš pokladal Jara za nepriateľa. Odpoveď môže opakovať slová z otázky, môže dať vágnu odpoveď, ktorá spomína, že sa Jaro presťahoval vedľa Stana alebo ho pozval na svoj večierok bez preukázania pochopenia dôsledkov.

Príklady:

- Jaro bol jeho nepriateľ.
- Jaro sa nasťahoval hneď vedľa domu Tomášovho najlepšieho kamaráta.
- Jaro pozval Stana na svoj večierok.
- Jaro bol v susedstve nový.
- Jaro bol jeho priateľ.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vыводzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	78,6	77,4	79,7
Maďarsko	→	71,1	73,2	69,2
Slovenská republika	→	73,7	77,9	69,4
Priemer krajín EÚ		73,6	75,7	71,8
Priemer krajín OECD		76,0	78,2	74,0
Medzinárodný priemer		70,4	73,1	68,0

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	19,78	77,89	2,34
chlapci	27,37	69,37	3,26

3. Vypíš **jednu** prísadu, o ktorej si Tomáš myslel, že sa bude nachádzať v Koláči pre nepriateľov.

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď ako prísadu uvádza buď dážďovky alebo kamene.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Neprideľujte bod odpovediam, ktoré popri správnej odpovedi zahŕňajú AKÚKOL'VEK nesprávnu informáciu(e).

Odpovede:

- Dážďovky/červíky
- Kamene/skaly

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď neuvádza ani jednu z vyššie uvedených prísad. Odpoveď môže uvádzať vágny opis bez spomenutia konkrétnej prísady, môže vymenovať okrem správnej prísady aj nesprávnu prísadu alebo môže opisovať, čo by sa stalo niekomu, kto by koláč zjedol.

Príklady:

- kamene a hlina
- dážďovky a maliny
- odporné veci
- tajné prísady
- veci, ktoré spôsobia, že vám povypadávajú vlasy

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	77,2	78,1	76,1
Maďarsko	↓	70,2	70,4	69,9
Slovenská republika	↓	71,5	71,5	71,8
Priemer krajín EÚ		74,2	76,3	72,3
Priemer krajín OECD		76,3	78,0	74,7
Medzinárodný priemer		67,4	69,8	65,2

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	22,26	71,53	6,21
chlapci	22,83	71,78	5,39

4. Nájdi tú časť príbehu, pri ktorej je obrázok s kúskom koláča. Prečo si Tomáš myslel, že by to napokon predsa len mohlo byť skvelé leto?

Správna odpoveď: B*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	36,0	37,4	35,0
Maďarsko	↑	53,4	53,9	52,6
Slovenská republika	↓	34,3	33,9	34,8
Priemer krajín EÚ		45,8	46,8	44,8
Priemer krajín OECD		47,4	48,5	46,3
Medzinárodný priemer		42,1	43,2	41,2

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B*	C	D	9
dievčatá	16,05	33,86	41,91	7,56	0,63
chlapci	13,71	34,84	42,37	8,66	0,42

5. Ako sa Tomáš cítil, keď prvýkrát zacítil vôňu Koláča pre nepriateľov? Vysvetli, prečo sa tak cítil.

2 – Úplné porozumenie

Odpoveď preukazuje porozumenie, že Tomáš bol zmätený, pretože si myslel, že Koláč pre nepriateľov by mal smrdieť alebo že Tomáš bol prekvapený, pretože koláč, ktorý upiekol otec, voňal dobre. POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Žiaci môžu vyjadriť Tomášove zmätené alebo prekvapené pocity rôznymi spôsobmi.

Príklady:

- Zmätený, lebo si myslel, že bol pripravený z odporných vecí.
- Nerozumel tomu. Mal by chutiť odporne
- Cítil sa neistý. Koláč pre nepriateľov by mal smrdieť.
- Prekvapený, lebo voňal naozaj dobre.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď preukazuje porozumenie, že Tomáš bol zmätený alebo prekvapený, keď prvýkrát zacítil Koláč pre nepriateľov, ale nevysvetľuje prečo.

Príklady:

- Zmätený.
- Čudoval sa, čo sa to deje.

Alebo odpoveď vysvetľuje, že Koláč pre nepriateľov nevoňal tak, ako očakával, bez uvedenia pocitu.

Príklady:

- Koláč pre nepriateľov by nemal voňať tak dobre.
- Myslel si, že koláč bude smrdieť.
- Myslel si, že bude smrdieť, ale nesmrdel.

0 – Bez porozumenia

Odpoveď neuvádza ani primeraný pocit, ani vysvetlenie.

Príklady:

- Zacítil niečo veľmi dobré. (Všimnite si, že táto odpoveď neudáva pocit ani jasné vysvetlenie toho, prečo bol Tomáš zmätený.)
- Bol hladný.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 2**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	37,5	40,7	34,8
Maďarsko	→	53,3	58,1	48,9
Slovenská republika	↑	55,2	55,1	55,4
Priemer krajín EÚ		51,2	55,8	47,0
Priemer krajín OECD		52,6	57,1	48,2
Medzinárodný priemer		49,8	54,3	45,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	40,36	22,68	32,43	4,52
chlapci	38,88	26,98	28,43	5,71

6. Čo si Tomáš myslel, že by sa mohlo stať, keď jeho nepriateľ zje Koláč pre nepriateľov?
Napíš **jednu** vec.

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď uvádza jeden z nižšie uvedených účinkov jedenia Koláča pre nepriateľov.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Nevšímajte si menšie obmeny vo frázovaní z textu, pokiaľ je jasné, čo sa tým myslí.

Účinky jedenia Koláča pre nepriateľov :

- Povypadávali by mu vlasy.
- Začalo by mu smrdieť z úst.
- Odišiel by preč.
- Stalo by sa niečo zlé. / Ochorel by (alebo zomrel).

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď neuvádza žiadne zo slov alebo fráz z vyššie uvedeného zoznamu. Odpoveď môže opakovať slová z otázky.

Príklady:

- Mohol by mu chutiť.
- Stal by sa jeho priateľom.
- Nič by sa nestalo.
- Stal by sa jeho nepriateľom

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	87,6	88,7	86,6
Maďarsko	↑	84,6	83,5	85,5
Slovenská republika	↑	83,4	85,1	81,8
Priemer krajín EÚ		78,7	80,5	77,2
Priemer krajín OECD		79,8	81,6	78,2
Medzinárodný priemer		70,9	73,2	68,7

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	11,56	85,06	3,38
chlapci	14,37	81,78	3,85

7. Ktoré **dve** veci kázal otec Tomášovi urobiť, aby Koláč pre nepriateľov zaúčinkoval?**2 – Úplné porozumenie**

Odpoveď uvádza obidva skutky, ktoré spôsobia, že Koláč pre nepriateľov zaúčinkuje: 1) stráviť deň so svojím nepriateľom a 2) byť k nemu milý.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Neprideľujte bod odpovediam, ktoré neuvádzajú presnú zmienku o množstve času, ktorý treba s nepriateľom stráviť (deň).

Príklady:

- byť milý k nepriateľovi celý deň
- stráviť s Jarom celý deň a byť milý
- byť milý a hrať sa s ním celý deň
- hrať sa celý deň s Jarom a byť priateľský

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď uvádza jeden skutok, ktorý otec kázal Tomášovi urobiť.

Príklady:

- byť milý
- stráviť s ním deň
- hrať sa a byť milý

0 – Bez porozumenia

Odpoveď neuvádza správny skutok, ktorý otec kázal Tomášovi urobiť.

Príklady:

- hrať sa s ním (Všimnite si, že toto nie je jedna z vecí, ktoré otec povedal Tomášovi, aby robil a je to príliš vágne na to, aby to mohlo byť považované za parafrázu strávenia dňa alebo byť k nemu milý).
- aby prestali byť nepriatelia (Všimnite si, že Tomášov otec nepovedal Tomášovi, aby s Jarom prestali byť nepriateľmi, a tiež mu nepovedal ani to, aby bol jeho priateľom.)
- pozvať ho k nim na večeru
- zjesť Koláč pre nepriateľov

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 2**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	79,7	83,3	77,0
Maďarsko	↑	78,1	80,0	76,1
Slovenská republika	→	74,4	77,3	71,5
Priemer krajín EÚ		72,2	75,4	69,5
Priemer krajín OECD		73,1	76,4	70,0
Medzinárodný priemer		64,9	68,6	61,5

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	17,73	20,57	56,77	4,93
chlapci	20,89	22,20	49,31	7,59

8. Prečo sa Tomáš vybral domov k Jarovi?

Správna odpoveď: C***Charakteristika otázky:****Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vыводzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	77,8	78,2	77,7
Maďarsko	↑	81,7	84,2	79,1
Slovenská republika	↓	70,7	73,2	68,5
Priemer krajín EÚ		76,9	79,2	74,8
Priemer krajín OECD		77,7	79,8	75,7
Medzinárodný priemer		71,0	73,5	68,7

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	16,61	1,88	73,21	7,60	0,70
chlapci	20,76	0,38	68,47	9,14	1,25

9. Čo prekvapilo Tomáša na dni, ktorý strávil s Jarom?

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď preukazuje porozumenie, že Tomáš mal s Jarom pozitívny zážitok. Odpoveď môže naznačovať, že Tomášovi sa čas strávený s Jarom páčil, že Jaro nebol taký zlý ako Tomáš očakával, alebo že sa stali priateľmi.

Príklady:

- S Jarom si v skutočnosti užil veľa zábavy.
- Dobre spolu vychádzali.
- Jaro napokon nebol až taký zlý.
- Jaro bol milý.
- Stali sa kamarátmi.
- Bol to dobrý deň.

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď neopisuje presne, čo Tomáša prekvapilo.

Príklady:

- Tomáš bol prekvapený.
- Jaro sa chystal jesť Koláč pre nepriateľov.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	77,0	78,4	76,2
Maďarsko	↑	81,1	83,7	78,3
Slovenská republika	↑	81,0	83,8	78,1
Priemer krajín EÚ		76,9	78,8	74,3
Priemer krajín OECD		78,4	80,9	75,9
Medzinárodný priemer		65,7	68,5	63,0

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	12,72	83,75	3,53
chlapci	15,45	78,06	6,49

10. Prečo si pri večeri Tomáš začal myslieť, že by mal on a jeho otec zabudnúť na Koláč pre nepriateľov?

Správna odpoveď: C*

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	88,5	89,9	87,3
Maďarsko	→	85,0	85,7	84,2
Slovenská republika	→	85,0	87,6	82,4
Priemer krajín EÚ		84,4	86,0	83,0
Priemer krajín OECD		85,7	87,7	83,9
Medzinárodný priemer		76,3	78,2	74,5

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	0,97	4,93	87,59	5,30	1,21
chlapci	1,58	8,33	82,40	6,32	1,37

11. Ako sa Tomáš cítil, keď jeho otec podal kúsok z Koláča pre nepriateľov Jarovi?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	66,6	66,5	67,1
Maďarsko	↑	73,5	76,1	70,9
Slovenská republika	↓	65,4	67,0	63,7
Priemer krajín EÚ		70,4	71,2	69,8
Priemer krajín OECD		73,5	74,4	72,7
Medzinárodný priemer		64,0	65,3	62,9

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	66,96	3,34	4,55	24,10	1,04
chlapci	63,74	4,36	6,22	23,59	2,09

12. Čo tajil o Koláči pre nepriateľov otec?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	72,6	75,0	70,1
Maďarsko	→	64,3	69,8	58,9
Slovenská republika	↑	67,6	68,9	66,3
Priemer krajín EÚ		62,2	65,3	59,3
Priemer krajín OECD		64,9	67,9	61,9
Medzinárodný priemer		55,5	58,1	53,1

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	68,91	5,51	19,38	4,77	1,43
chlapci	66,26	8,66	17,49	5,83	1,76

13. Pozri sa na túto vetu z konca príbehu:

„Po dezerte ma Jaro pozval na nasledujúce ráno k nemu domov.“

Čo to o chlapcoch naznačuje?

Správna odpoveď: D*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	89,4	89,7	89,1
Maďarsko	→	86,2	88,1	84,1
Slovenská republika	↓	81,0	82,7	79,1
Priemer krajín EÚ		85,9	87,7	84,2
Priemer krajín OECD		85,4	87,2	83,7
Medzinárodný priemer		78,6	80,9	76,5

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C	D*	9
dievčatá	5,63	2,66	7,70	82,71	1,30
chlapci	6,20	4,62	8,50	79,10	1,57

14. Vysvetli pomocou toho, čo si si prečítal/a, prečo vlastne Tomášov otec upiekol Koláč pre nepriateľov.

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď preukazuje pochopenie, že plánom Tomášovho otca bolo, aby sa Tomáš s Jarom spriatelili. POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Aby odpoveď získala bod, nemusí explicitne vyjadrovať, že Tomášov otec ich naviedol k tomu, aby spolu strávili čas.

Príklady:

- Aby z nich spravil priateľov a nie nepriateľov.
- Chcel, aby sa stali priateľmi.
- Naviedol ich, že sa spolu hrali a spriatelili sa.
- Chcel, aby boli kamaráti a tak dosiahol, aby sa spolu hrali.
- Aby prekabátil Tomáša, aby zistil, že Jaro bol napokon milý (Všimnite si, že toto je prijateľná parafráza toho, že sa chlapci stali kamarátmi.)

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď neuvádza primerané vysvetlenie, prečo v skutočnosti Tomášov otec upiekol Koláč pre nepriateľov. Odpoveď môže naznačovať, že Tomášov otec chcel, aby chlapci strávili čas spolu bez špecifickej zmienky o zamýšľanom výsledku alebo všeobecne uvádzať, aby Tomáš nemal žiadnych nepriateľov, bez špecifickej zmienky o vzťahu Tomáša a Jara.

Príklady:

- Dosiahol, aby sa Tomáš hral s Jarom.
- Aby sa spoznali.
- Myslel si, že zaúčinkuje a spôsobí, že Jaro odíde.
- Upiekol koláč pre nich všetkých, aby sa oň podelili.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	55,5	53,6	57,9
Maďarsko	↑	61,9	62,0	61,7
Slovenská republika	→	57,0	57,3	56,8
Priemer krajín EÚ		56,2	57,6	54,9
Priemer krajín OECD		57,7	59,3	56,0
Medzinárodný priemer		49,7	51,7	47,8

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	36,99	57,33	5,67
chlapci	35,07	56,76	8,18

15. Aký typ človeka je Tomášov otec? Uveď príklad jeho činu z príbehu, ktorý to dokazuje.

2 – Úplné porozumenie

Odpoveď opisuje jednu hodnovernú charakterovú vlastnosť Tomášovho otca, ktorá je centrálna vo vzťahu k jeho roli v príbehu (napr. nápomocný, starostlivý, milý, dobrý, bystrý, múdry, ľstivý, tajnostkársky). Okrem toho, odpoveď uvádza jeden príklad činu Tomášovho otca, ktorý dokazuje túto charakterovú vlastnosť.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Vlastnosť môže byť vyjadrená dlhším opisom, nie len jedným slovom.

Príklady:

- Bol starostlivý, lebo chcel svojmu synovi pomôcť získať priateľov.
- Bol bystrý v tom, aký spôsob našiel, aby sa chlapci začali mať navzájom radi.
- Bol typ človeka, ktorý zachovával tajomstvá. Neprezradil Tomášovi, že Koláč pre nepriateľov bol iba obyčajný koláč.
- Bol milý. Chcel, aby Tomáš s Jarom spolu vychádzali.
- Tomášov otec bol dobrý. Vymyslel plán, ako by si jeho syn našiel priateľov.

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď uvádza jednu hodnovernú charakterovú vlastnosť Tomášovho otca, ktorá je centrálna vo vzťahu k jeho roli v príbehu (napr. nápomocný, starostlivý, milý, dobrý, bystrý, múdry, ľstivý, tajnostkársky). Vlastnosti môžu byť vyjadrené formou dlhšieho opisu, skôr než jedným slovom.

Príklady:

- Bol starostlivý.
- Bol milý.
- Bol dobrý človek.
- Bol dobrý otec.
- Záležalo mu na jeho synovi.
- Chcel Tomášovi pomôcť.
- Bol múdry. Upekol koláč. (Všimnite si, že „upiekol koláč“ nie je primeraný príklad múdrosti Tomášovho otca.)

0 – Bez porozumenia

Odpoveď neuvádza primeraný opis povahy Tomášovho otca. Odpoveď môže uviesť všeobecnú charakterovú vlastnosť Tomášovho otca, ktorá nevyplyva z textu alebo uvádza vágny opis, ktorý demonštruje nedostatočné porozumenie príbehu bez ďalšej podpory z textu.

Príklady:

- *Tomášov otec bol zlomyselný.*
- *Bol zmätený.* (Všimnite si, že táto odpoveď opisuje v príbehu Jara.)
- *Bol kuchár. Upekol koláč.* (Všimnite si, že „bol kuchár“ nie je charakterová vlastnosť.)

Alebo odpoveď môže uviesť príklad činu Tomášovho otca bez uvedenia charakterovej vlastnosti.

Príklady:

- *Navedol Tomáša, aby si myslel, že Koláč pre nepriateľov bude fungovať.*
- *Udržal recept v tajnosti.*
- *Povedal Tomášovi, aby sa hral s Jarom.*

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 2

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	70,7	72,3	69,5
Maďarsko	↑	75,6	76,2	74,9
Slovenská republika	↑	67,7	69,4	66,1
Priemer krajín EÚ		57,1	60,0	54,5
Priemer krajín OECD		57,0	60,2	54,0
Medzinárodný priemer		53,6	56,9	50,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	22,73	44,55	24,86	7,86
chlapci	24,68	43,57	22,49	9,25

16. Aké ponaučenie by si si mohol/a vziať z tohto príbehu?

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď uvádza hodnotenie hlavnej myšlienky alebo témy príbehu, ktorá vyzdvihuje dôležitosť dať vzťahu šancu, aby sa vyvíjal, predtým než sa človek rozhodne, či niekto je jeho kamarát, alebo naznačuje, že je možné zmeniť to, čo si o niekom myslíme.

Príklady:

- *Nesúď nikoho predtým, než ho spoznáš.*
- *Môžeš získať priateľov, ak sa o to pokúsiš.*
- *Tvoj nepriateľ sa môže stať твоjim priateľom.*
- *Snaj sa mať rád svojich nepriateľov. Môžu sa stať твоjimi priateľmi.*

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď neuvádza vierohodné hodnotenie hlavnej myšlienky alebo témy príbehu. Odpoveď môže uvádzať hlavnú myšlienku, ktorá je príliš všeobecná alebo môže odkazovať na myšlienku, ktorá nie je v príbehu hlavná.

Príklady:

- *Buď milý ku každému.*
- *Nemal by si mať nepriateľov.* (Všimnite si, že toto je nepresné zovšeobecnenie hlavnej myšlienky.)
- *Nejedy Koláč pre nepriateľov.*
- *Nie je pekné vylúčiť niekoho zo svojho večierku.*

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre literárny zážitok

Proces porozumenia:

Zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	34,7	34,7	34,8
Maďarsko	→	36,2	38,3	34,3
Slovenská republika	↑	38,6	40,9	36,4
Priemer krajín EÚ		35,3	38,8	31,9
Priemer krajín OECD		37,1	40,8	33,5
Medzinárodný priemer		30,3	33,7	27,1

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	53,08	40,91	6,01
chlapci	54,65	36,44	8,90

Záhada OBROVSKÉHO zuba

Fosília je pozostatok nejakého tvora alebo rastliny, ktorá žila na Zemi pred mnohými, mnohými rokmi. Už tisícky rokov ľudia nachádzajú fosílie v skalách, útesoch a pri jazerách. Dnes vieme, že niektoré z týchto fosílií patrili dinosaurom.



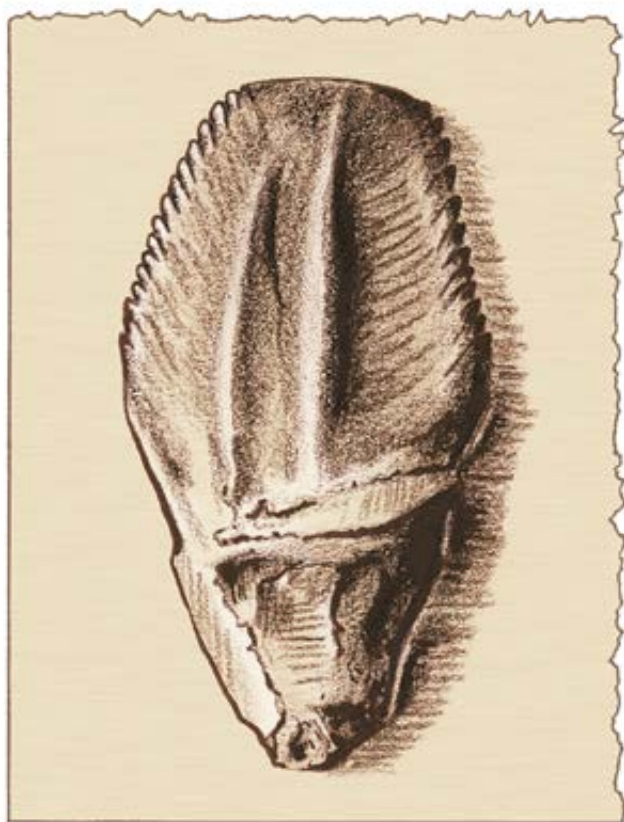
Kedysi dávno, ľudia, ktorí našli obrovské fosílie, nevedeli, čo to je. Niektorí si mysleli, že veľké kosti pochádzajú z ohromných zvierat, ktoré videli alebo o ktorých čítali, z takých ako hrochy alebo slony. Lenže niektoré kosti, čo ľudia našli, boli príliš veľké na to, aby patrili dokonca aj tomu najväčšiemu hrochovi či slonovi. Obrovské kosti doviedli niektorých ľudí k tomu, že začali veriť v obrov.

Pred stovkami rokov, vo Francúzsku, muž menom Bernard Palissy mal iný názor. Bol to slávny hrnčiar. Keď vyrábal nádoby, v hline našiel mnoho drobných fosílií. Tieto fosílie skúmal a napísal, že to sú zvyšky živých tvorov. Tento názor nebol nový. No Bernard Palissy tiež napísal, že niektoré z týchto tvorov už na zemi nežijú. Úplne vymizli. Vyhynuli.

Odmenil niekto Bernarda Palissyho za jeho objav? Nie! Za jeho názory ho zatvorili do väzenia.

Ako čas plynul, niektorí ľudia začali byť otvorenejší voči novým názorom na to, ako mohol svet kedysi vyzeráť.

V tom čase, v 20-tych rokoch 19. storočia, sa v Anglicku našla gigantická fosília zuba. Hovorí sa, že Mary Ann Mantellová, manželka experta na fosílie, Gideona Mantella, bola práve na prechádzke, keď zbadala niečo, čo vyzeralo ako obrovský kamenný zub. Mary Ann Mantellová však vedela, že tento veľký zub je fosília, a odniesla ho domov manželovi.



Keď sa Gideon Mantell prvýkrát pozrel na fosílny zub, pomyslel si, že patril bylinožravcovi, pretože bol plochý a mal nerovný povrch. Bol opotrebovaný žutím potravy. Bol skoro taký veľký ako zub slona. Ale vôbec sa na zub slona nepodobal.

Fosília zuba načrtnutá v skutočnej veľkosti

Gideon Mantell si bol istý, že úlomky horniny zrastenej so zubom sú veľmi staré. Vedel, že to je taký druh horniny, v ktorej sa našli fosílie plazov. Mohol ten zub patriť obrovskému, bylinožravému plazovi, ktorý potravu prežúval? Plazovi, ktorý už na zemi nežije?

Pre Gideona Mantella bol zub veľkou záhadou. Žiadny plaz, o ktorom vedel, potravu nežul. Plazy potravu prehltali, takže ich zuby sa neopotrebovávali. Bola to záhada.

Gideon Mantell zobral zub do múzea v Londýne a ukázal ho ďalším vedcom. Ani jeden nesúhlasil s názorom Gideona Mantella, že by to mohol byť zub gigantického plaza.

Gideon Mantell sa snažil nájsť plaza, ktorého zub vyzeral tak, ako ten obrovský zub. Dlhšiu dobu nenachádzal nič. Potom jedného dňa stretol vedca, ktorý skúmal leguány. Leguán je veľký bylinožravý plaz, ktorý sa vyskytuje v Strednej a Južnej Amerike. Môže narásť až do dĺžky viac ako dva metre. Tento vedec ukázal Gideonovi Mantellovi leguání zub. Konečne! Našiel sa zub žijúceho leguána, ktorý vyzeral tak ako ten záhadný zub. Ibaže ten fosílny zub bol oveľa, oveľa väčší.

Leguán

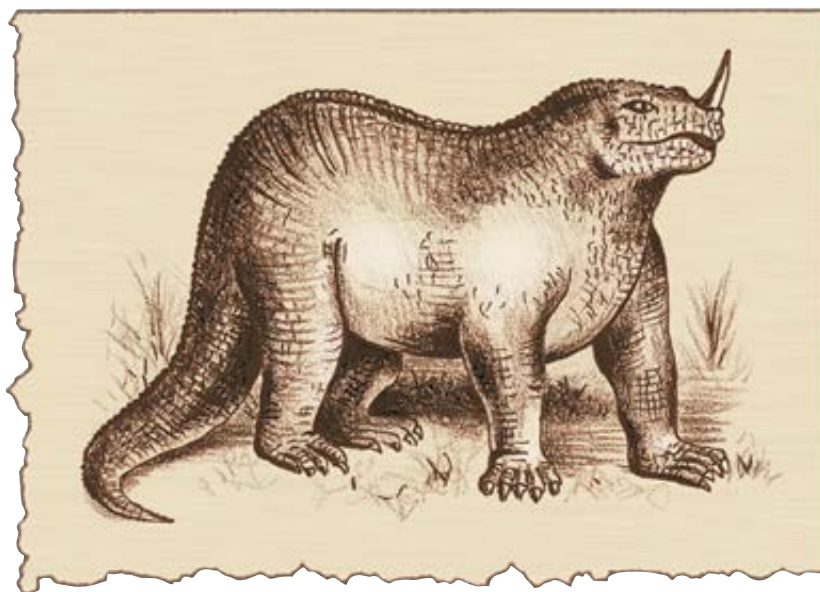


Kresba leguánieho zuba
v skutočnej veľkosti zo
zápisníka Gideona Mantella



Teraz bol Gideon Mantell presvedčený, že fosílny zub patril živočíchovi, ktorý vyzeral ako leguán. Ibaže nebol meter a pol dlhý. Gideon Mantell bol presvedčený, že bol dlhý až tridsať metrov! Svojho tvora nazval *Iguanodon*. To zamená „leguání zub“.

Gideon Mantell nemal celú kostru *Iguanodona*. No na základe kostí, ktoré zozbieral počas mnohých rokov, sa snažil prísť na to, ako mohol vyzeráť. Myslel si, že kosti svedčili o tom, že tvor chodil na všetkých štyroch nohách. Myslel si, že špicatá kosť je roh. Nakreslil teda *Iguanodona* s rohom na nose.



Čo si Gideon Mantell myslel o tom, ako Iguanodon vyzeral

O niekoľko rokov neskôr sa našlo zopár úplných kostier *Iguanodona*. Boli dlhé iba okolo deväť metrov. Kosti odhalili, že *Iguanodon* určitý čas chodil aj na zadných nohách. A čo si Gideon Mantell myslel, že je roh na nose, bol v skutočnosti bodec na „palci“! Na základe týchto objavov vedci zmenili názor na to, ako *Iguanodon* vyzeral.

Gideon Mantell urobil niekoľko chýb. Ale uskutočnil aj dôležitý objav.

Od svojej prvej myšlienky, že fosílny zub patril bylinožravému plazovi, strávil mnoho rokov zhromažďovaním faktov a dôkazov, aby potvrdil, že jeho názory sú správne.

Tým, že popri tom robil opatrné odhady, bol Gideon Mantell jedným z prvých ľudí, ktorí preukázali, že kedysi dávno na zemi žili obrovské plazy a potom vyhynuli.

Pred stovkami rokov Bernarda Palissyho zatvorili do väzenia za to, že tvrdil takmer to isté. No Gideon Mantell sa stal slávnym. Jeho objav vzbudil u ľudí zvedavosť, aby o týchto veľikánskych plazoch zistili viac.



Čo si vedci v súčasnosti myslia o tom, ako Iguanodon vyzeral

V roku 1842 sa vedec menom Richard Owen rozhodol, že tieto vyhynuté plazy potrebujú svoj osobitný názov. Nazval ich *Dinosauria*. To znamená „hrôzostrašne veľké plazy“. Dnes ich voláme dinosaury.

Otázky *Záhada obrovského zuba*

1. Čo je to fosília?

- ☐ A povrch skál a útesov
- ☐ B kosti obra
- ☐ C pozostatky veľmi dávno žijúcich organizmov
- ☐ D zuby slonov

2. Prečo, podľa článku, kedysi dávno niektorí ľudia verili v obrov?



3. Kde našiel Bernard Palissy fosílie?

- ☐ A na útesoch
- ☐ B v hline
- ☐ C pri rieke
- ☐ D na ceste

4. Ktorý názor Bernarda Palissyho bol nový?



5. Prečo Bernarda Palissyho zatvorili do väzenia?

- ☐ A Ľudia neboli otvorení novým názorom.
- ☐ B Svoje názory odkopíroval od Gideona Mantella.
- ☐ C Vo svojich nádobách zanechal malé fosílie.
- ☐ D Skúmanie fosílií bolo vo Francúzsku zakázané.

6. Kto našiel v Anglicku fosíliu zuba?

- ☐ A Bernard Palissy
- ☐ B Mary Ann Mantellová
- ☐ C Richard Owen
- ☐ D Gideon Mantell

7. Ktorý poznatok Gideona Mantella o plazoch spravil fosílny zub záhadným?

- ☐ A Plazy nemali žiadne zuby.
- ☐ B Plazy boli nájdené pod skalami.
- ☐ C Plazy žili veľmi dávno.
- ☐ D Plazy potravu prehltali.

8. Gideon Mantell si myslel, že zub mohol patriť rôznym druhom živočíchov. Vyplň túto tabuľku, aby si zdôvodnil/a, prečo si to myslel.

Druh živočícha	Prečo si to myslel
Bylinožravec	Zub bol plochý a mal nerovný povrch.
Obrovský tvor	 1
Plaz	 1

9. Prečo Gideon Mantell zobral zub do múzea?

- ☐ A aby sa opýtal, či fosília nepatrí múzeu
- ☐ B aby dokázal, že je expertom na fosílie
- ☐ C aby si vypočul, čo si vedci myslia o jeho názore
- ☐ D aby zub porovnal s inými zubmi v múzeu

10. Vedec ukázal Gideonovi Mantellovi leguání zub. Prečo to bolo pre Gideona Mantella dôležité?



11. Čo Gideon Mantell použil, keď sa snažil prísť na to, ako *Iguanodon* vyzeral?

- ☐ A kosti, ktoré zozbieral
- ☐ B názory iných vedcov
- ☐ C obrázky v knihách
- ☐ D zuby iných plazov

12. Pozri sa na dva obrázky *Iguanodona*. Čo ti pomáhajú pochopiť?



13. Neskoršie objavy ukázali, že Gideon Mantell sa mýlil v tom, ako *Iguanodon* vyzeral. Vyplň prázdne políčka a tabuľku dokonči.

Čo si Gideon Mantell myslel o tom, ako <i>Iguanodon</i> vyzeral	Čo si vedci v súčasnosti myslia o tom, ako <i>Iguanodon</i> vyzeral
<i>Iguanodon</i> chodil na štyroch nohách.	
	<i>Iguanodon</i> mal bodec na palci.
<i>Iguanodon</i> bol dlhý 30 metrov.	

14. Čo také sa našlo, čo ukázalo, že sa Gideon mýlil v tom, ako *Iguanodon* vyzeral?

- ☐ A viac fosílnych zubov
- ☐ B vedecké kresby
- ☐ C žijúce Iguanodony
- ☐ D celé kostry

Az ÓRIÁS fog rejtélye

A kövület azoknak az állatoknak vagy növényeknek a maradványa, amelyek a Földön éltek sok-sok évvel ezelőtt. Az emberek évezredek óta találhatnak kövületeket sziklákból vagy tavak mellett. Most már tudjuk, hogy e kövületek közül egyesek a dinoszauruszoktól származnak.



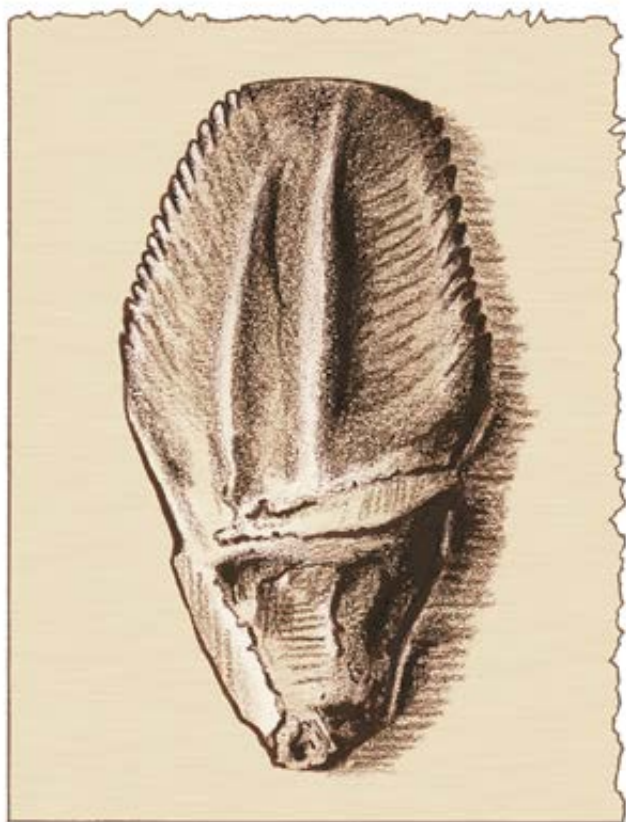
Régen, ha valaki hatalmas kövületekre bukkant, nem igazán tudta, mik azok. Egyesek azt hitték, ezek olyan nagyobb állatok csontjai, mint a víziló vagy az elefánt, amelyekről olvastak, vagy amelyeket láttak már. Csakhogy némely csont, amelyet találtak, túl nagy volt még a legnagyobb elefánthoz vagy vízilóhoz is. Az ilyen hatalmas csontok miatt kezdtek egyesek az óriásokban hinni.

Több száz évvel ezelőtt Franciaországban egy embernek, akit Bernard Palissynak hívtak, más jutott az eszébe. Híres fazekas volt. Amikor az agyagedényeit készítette, sok apró kőületet talált az agyagban. Tanulmányozta a kőületeket, és leírta, hogy ezek egykori élőlények maradványai. Ez nem volt új elképzelés. De Bernard Palissy azt is leírta, hogy ezek az élőlények már nem élnek a Földön. Teljesen eltűntek. Kihaltak.

Vajon megjutalmazták Bernard Palissyt a felfedezéséért? Nem! Bebörtönözték az elképzelései miatt.

Ahogy telt az idő, néhány ember nyitottabb lett olyan új elképzelésekre, amelyek azt írták le, milyen lehetett a világ a régmúltban.

Aztán az 1820-as években egy hatalmas megkövült fogat találtak Angliában. Úgy vélik, Mary Ann Mantell, Gideon Mantell kőületkutató felesége éppen sétálgatott, amikor meglátott valamit, ami úgy nézett ki, mint egy nagy kőfog. Mary Ann Mantell tudta, hogy a nagy fog egy kőület, és hazavitte a férjének.



Mikor Gideon Mantell először meglátta a megkövült fogat, azt hitte, egy növényevőé volt, mert lapos és redőzött volt. Elkopott az étel rágásától. Majdnem akkora volt, mint egy elefánt foga. De egyáltalán nem úgy nézett ki, mint egy elefántfog.

Megkövült fog életnagyságú rajza

Gideon Mantell felismerte, hogy a fogra rakódott kőzet nagyon régi. Tudta, hogy ez olyan fajta kőzet, amelyben őshüllők kövületei találhatóak. Lehet, hogy a fog egy óriási növényevő hüllőé, amely megrágta az élelmét? Egy olyan hüllőé, amely már nem létezik a Földön?

A nagy fog alaposan zavarba hozta Gideon Mantellt. Egyetlen általa ismert hüllő sem rágt meg a táplálékát. A hüllők egyben nyelték le a táplálékukat, így a foguk nem kopott le. Ez rejtélyes volt.

Gideon Mantell elvitte a fogat egy londoni múzeumba, és megmutatta más tudósoknak is. Senki nem értett egyet Gideon Mantell-lel abban, hogy ez egy gigantikus hüllő fog lenne.

Gideon Mantell megpróbált keresni egy olyan hüllőt, amelyiknek a fogja hasonlított az óriási fogra. Hosszú ideig nem bukkant semmire. Aztán egy nap találkozott egy tudóssal, aki leguánokat tanulmányozott. A leguán Közép- és Dél-Amerikában élő nagytermetű növényevő hüllő. Több mint két méter hosszúra is megnőhet. A tudós mutatott Gideon Mantellnek egy leguánfogat. Végre! Ott volt egy élő hüllő fogja, amelyik hasonlított a rejtélyes fogra. Csakhogy a megkövült fog sokkal-sokkal nagyobb volt.

Leguán

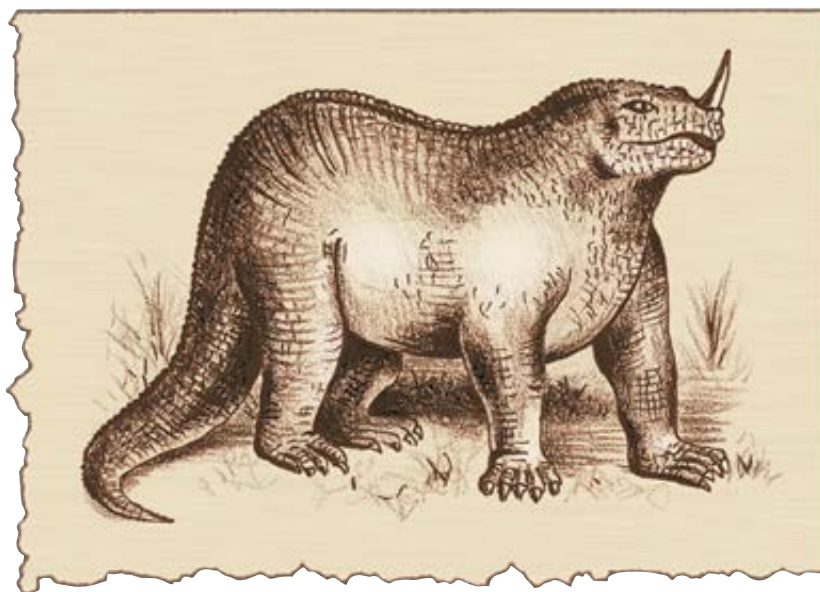


Egy leguánfog életnagyságú rajza Gideon Mantell jegyzetfüzetéből



Ekkor Gideon Mantell úgy hitte, a megkövült fog egy olyan állaté lehetett, amelyik úgy nézett ki, mint egy leguán. Csak éppen nem kétméteres volt. Gideon Mantell úgy vélte, harminc méter hosszú volt! A lényt *Iguanodonnak* nevezte el. Ez azt jelenti, „leguánfog”.

Gideon Mantellnek nem volt egy egész *Iguanodon*-csontváza. De a csontokból, amelyeket az évek során összegyűjtött, megpróbálta kitalálni, hogyan nézhetett ki. Szerinte a csontok arra utaltak, hogy az állat négy lábon járt. Az egyik hegyes csontról úgy vélte, szarv volt. Lerajzolta hát az *Iguanodont* szarvval az orrán.



Gideon Mantell szerint ilyen volt az Iguanodon

Évekkel később számos egész *Iguanodon*-csontvázat találtak. De csak kilencméteresek voltak. A csontok azt mutatták, hogy időnként a hátsó lábain járt. És amit Gideon Mantell orrszarvnak hitt, az igazából egy tüske volt a „hüvelykujján”! A felfedezések alapján a tudósok megváltoztatták elképzelésüket arról, hogyan nézett ki az *Iguanodon*.

Gideon Mantell tévedett egy-két dologban. De egyúttal fontos felfedezést is tett. Attól kezdve, hogy először eszébe jutott, hogy a megkövült fog növényevő hüllőé lehet, sok éven keresztül gyűjtötte az adatokat és a bizonyítékokat, hogy alátámassza, elgondolásai helyesek. Annak köszönhetően, hogy végig gondosan próbára tette az elképzeléseit, Gideon Mantell volt az első ember, aki bebizonyította, hogy régen óriási hüllők éltek a Földön. Aztán pedig kihaltak.

Évszázadokkal korábban Bernard Palissyt börtönbe vetették, amiért nagyjából ugyanezt vallotta. De Gideon Mantell híres lett. Felfedezése felkeltette az emberek érdeklődését, hogy még többet tudjanak meg ezekről az óriási hüllőkről.



A mostani tudósok szerint ilyen volt az Iguanodon

1842-ben egy Richard Owen nevű tudós elhatározta, hogy saját nevet ad a kihalt hüllőknek. Elnevezte őket *Dinosauriának*. Ez azt jelenti, hogy „félelmetesen nagy gyík”. Manapság dinoszauruszoknak hívjuk őket.

Kérdések *Az óriás fog rejtélye*

1. Mi a kövület?

- ☐ A sziklák felülete
- ☐ B egy óriás csontjai
- ☐ C igen régi élőlények maradványai
- ☐ D elefántok fogai

2. A cikk szerint miért hittek régen egyesek az óriásokban?



3. Hol talált Bernard Palissy kövületeket?

- ☐ A a sziklákon
- ☐ B az agyagban
- ☐ C egy folyó mellett
- ☐ D egy ösvényen

4. Mi volt Bernard Palissy új elképzelése?



5. Miért börtönözték be Bernard Palissyt?

- ☐ A Az emberek nem voltak nyitottak az új elképzelésekre.
- ☐ B Gideon Mantelltől lopta az ötleteit.
- ☐ C Kis kövületeket hagyott a cserepeiben.
- ☐ D Tilos volt kövületeket tanulmányozni Franciaországban.

6. Ki találta a megkövült fogat Angliában?

- ☐ A Bernard Palissy
- ☐ B Mary Ann Mantell
- ☐ C Richard Owen
- ☐ D Gideon Mantell

7. Mit tudott Gideon Mantell a hüllőkről, ami zavarba hozta a megkövült foggal kapcsolatban?

- ☐ A A hüllőknek egyáltalán nem volt foguk.
- ☐ B A hüllőket kövek alatt találták meg.
- ☐ C A hüllők nagyon régen éltek.
- ☐ D A hüllők egyben nyelték le a táplálékukat.

8. Gideon Mantell szerint a fog különböző fajta állatokhoz tartozhatott. Írd be a táblázatba, hogy a fog mely tulajdonságai miatt gondolhatta ezt!

Az állat fajtája	Ami miatt ezt gondolhatta
Növényevő	A fog lapos, redőzött volt.
Óriási élőlény	
Hüllő	

9. Miért vitte Gideon Mantell a fogat egy múzeumba?

- ☐ A Megkérdezni, hogy a múzeumé-e.
☐ B Bebizonyítani, hogy ő egy kövületszakértő.
☐ C Meghallgatni, mit gondolnak a tudósok az elképzeléséről.
☐ D Összehasonlítani a fogat a többivel a múzeumban.

10. Egy tudós Gideon Mantellnek egy leguánfogat mutatott. Miért volt ez fontos Gideon Mantellnek?



11. Mit használt fel Gideon Mantell, amikor megpróbálta kitalálni, hogyan nézett ki az *Iguanodon*?

- ☐ A az összegyűjtött csontokat
- ☐ B más tudósok gondolatait
- ☐ C képeket könyvekből
- ☐ D más hüllők fogait

12. Nézd meg a két képet az *Iguanodon*ról! Miként segítenek neked a megértésben?



13. A későbbi felfedezések bebizonyították, hogy Gideon Mantell tévesen képzelte el az *Iguanodon* külsejét. Töltsd ki a táblázatot!

Gideon Mantell szerint ilyen volt az <i>Iguanodon</i>	A mai tudósok szerint ilyen volt az <i>Iguanodon</i>
Az <i>Iguanodon</i> négy lábon járt.	
	Az <i>Iguanodon</i> nak egy tüske volt a hüvelykujján.
Az <i>Iguanodon</i> harminc méter hosszú volt.	

14. Mit találtak később, ami rámutatott arra, hogy Gideon tévedett az *Iguanodon* kinézetével kapcsolatban?

- ☐ A még több megkövült fogat
- ☐ B tudományos rajzokat
- ☐ C eleven *Iguanodonokat*
- ☐ D egész csontvázakat

1. Čo je to fosília?

Správna odpoveď: C*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	75,3	75,1	75,8
Maďarsko	↑	83,5	84,4	82,4
Slovenská republika	↓	73,4	73,6	73,1
Priemer krajín EÚ		80,3	80,2	80,6
Priemer krajín OECD		81,3	81,0	81,5
Medzinárodný priemer		75,0	75,4	74,6

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	4,14	17,46	73,64	4,38	0,38
chlapci	3,52	21,11	73,14	2,22	

2. Prečo, podľa článku, kedysi dávno niektorí ľudia verili v obrov?

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď preukazuje porozumenie, že ľudia kedysi dávno verili v obrov, pretože našli obrovské kosti/kostry/fosílie.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: Niektorí žiaci používajú slovo „obrie“ ako synonymum pre „veľké“ alebo „ohromné“. Toto je prijateľné, pokiaľ odpovede priamo neuvádzajú, že ľudia kedysi dávno našli kosti, ktoré patrili obrom.

Príklady:

- Našli kosti, ktoré boli príliš veľké, aby patrili niečomu, čo poznali.
- Našli obrovské kosti, ktoré boli príliš veľké, aby pochádzali z najväčšieho hrocha.
- Našli naozaj veľké kosti
- Kosti boli také veľké, že musia pochádzať z obrov

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď nepreukazuje porozumenie, že ľudia kedysi dávno verili v obrov, pretože našli obrovské kosti/kostry/fosílie.

Príklady:

- Obri sú naozaj veľkí.
- Našli obrie kosti. (Všimnite si, že význam slova „obrie“ je nejednoznačný.)
- Našli veci, ktoré musia patriť obrom.
- Našli kosti dinosaurov.
- Našli kosti z obrov.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vývodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	59,6	62,7	56,5
Maďarsko	→	56,2	54,6	57,5
Slovenská republika	↑	60,3	60,5	60,1
Priemer krajín EÚ		56,7	58,5	55,1
Priemer krajín OECD		57,9	59,9	56,2
Medzinárodný priemer		53,3	55,8	51,0

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	34,31	60,47	5,23
chlapci	32,80	60,10	7,10

3. Kde našiel Bernard Palissy fosílie?

Správna odpoveď: B***Charakteristika otázky:****Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	76,6	76,3	77,5
Maďarsko	→	74,2	76,6	72,1
Slovenská republika	↓	68,9	67,5	70,3
Priemer krajín EÚ		73,9	75,5	72,6
Priemer krajín OECD		74,3	75,8	72,9
Medzinárodný priemer		70,6	73,2	68,3

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B*	C	D	9
dievčatá	15,36	67,54	12,81	3,30	0,99
chlapci	9,56	70,25	16,56	3,18	0,45

4. Ktorý názor Bernarda Palissyho bol nový?

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď preukazuje porozumenie, že nový názor Palissyho bol ten, že niektoré fosílie patrili zvieratám, ktoré už na zemi nežijú, úplne vymizli alebo vyhynuli.

Príklady:

- Fosílie môžu patriť vyhynutým zvieratám.
- Niektoré patrili tvorom, ktoré už na zemi nežijú.
- Jeho názor bol ten, že niektoré zvieratá úplne vyhynuli!

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď nepreukazuje porozumenie nového názoru Palissyho. Môže odkazovať na názor Palissyho, že fosílie kedysi patrili živým tvorom alebo môže uvádzať nejaký fakt o Palissyho práci.

Príklady:

- Fosílie sú zvyšky živých tvorov.
- Plazy vyhynuli.
- V hline našiel fosílie.
- Bol to slávny hrnčiar.
- Skúmal fosílie.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	38,6	38,3	38,9
Maďarsko	↑	39,8	41,9	37,8
Slovenská republika	↑	29,4	32,5	26,4
Priemer krajín EÚ		24,4	26,2	22,7
Priemer krajín OECD		24,3	26,1	22,6
Medzinárodný priemer		24,7	27,0	22,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	55,53	32,47	12,00
chlapci	57,12	26,44	16,44

5. Prečo Bernarda Palissyho zatvorili do väzenia?

Správna odpoveď: A*

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	63,1	63,0	63,4
Maďarsko	↑	60,0	60,9	59,1
Slovenská republika	→	57,5	59,3	55,6
Priemer krajín EÚ		56,7	58,2	55,5
Priemer krajín OECD		57,5	58,9	56,2
Medzinárodný priemer		53,7	55,3	52,2

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	59,32	20,19	5,70	13,85	0,93
chlapci	55,56	18,43	8,25	17,24	0,52

6. Kto našiel v Anglicku fosíliu zuba?

Správna odpoveď: B*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	80,6	81,0	80,0
Maďarsko	↓	68,0	69,8	66,5
Slovenská republika	↑	79,3	80,6	78,1
Priemer krajín EÚ		73,6	70,8	63,0
Priemer krajín OECD		72,7	76,3	69,2
Medzinárodný priemer		67,7	71,5	64,1

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B*	C	D	9
dievčatá	7,63	80,61	1,52	10,02	0,22
chlapci	7,60	78,07	1,75	12,44	0,14

7. Ktorý poznatok Gideona Mantella o plazoch spravil fosílny zub záhadným?

Správna odpoveď: D*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	72,4	74,3	70,4
Maďarsko	↑	70,3	70,7	70,0
Slovenská republika	↑	65,5	69,1	62,0
Priemer krajín EÚ		61,7	64,2	59,6
Priemer krajín OECD		61,8	64,0	59,7
Medzinárodný priemer		57,1	59,7	54,6

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C	D*	9
dievčatá	6,56	6,54	17,33	69,10	0,47
chlapci	7,22	7,49	23,04	61,99	0,27

8. Gideon Mantell si myslel, že zub mohol patriť rôznym druhom živočíchov. Vyplň túto tabuľku, aby si zdôvodnil/a, prečo si to myslel.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: KAŽDÁ Z DVOCH ČASTÍ TEJTO OTÁZKY SA BUDE HODNOTIŤ SAMOSTATNE.

OBROVSKÝ TVOR	
1 – Prijateľná odpoveď	
Odpoveď preukazuje porozumenie charakteristike, ktorá naznačuje, že fosílny zub mohol patriť obrovskému tvorovi.	
Druh živočícha	Prečo si to myslel
Bylinožravec	Zub bol plochý a mal nerovný povrch.
Obrovský tvor	Odpoveď uvádza obrovskú veľkosť fosílného zuba (taký veľký ako zub slona)
Plaz	Odpoveď naznačuje, že: 1) hornina, v ktorej sa našiel, bola taký druh horniny, v ktorej sa našli fosílie plazov, ALEBO 2) fosílny zub sa podobal/vyzeral ako zub leguána/plaza
0 – Neprijateľná odpoveď	
Odpoveď nepreukazuje porozumenie charakteristike, ktorá naznačuje, že fosílny zub mohol patriť obrovskému tvorovi. Odpoveď sa môže odvolávať na text - na začiatok pasáže o fosíliách vo všeobecnosti, skôr než na Gideonovu hypotézu o fosílnom zube.	
<u>Príklady:</u> - Niektorí si mysleli, že veľké kosti pochádzajú z ohromných zvierat. - Bol opotrebovaný. - Vyzeral ako zub slona. (Všimnite si, že toto je nepresná odpoveď. V texte je uvedené, že „vôbec sa na zub slona nepodobal.“)	

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓	31,6	31,7	31,9
Maďarsko	↑	42,1	40,6	43,6
Slovenská republika	↓	34,6	33,9	35,3
Priemer krajín EÚ		38,6	39,8	37,7
Priemer krajín OECD		40,6	41,8	39,7
Medzinárodný priemer		33,7	34,8	32,7

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	48,67	33,90	17,43
chlapci	45,64	35,32	19,04

PLAZ	
1 – Prijateľná odpoveď	
Odpoveď preukazuje porozumenie charakteristike, ktorá naznačuje, že fosílny zub mohol patriť plazovi.	
Druh živočícha	Prečo si to myslel
Bylinožravec	Zub bol plochý a mal nerovný povrch.
Obrovský tvor	Odpoveď uvádza obrovskú veľkosť fosílného zuba (taký veľký ako zub slona)
Plaz	Odpoveď naznačuje, že: 1) hornina, v ktorej sa našiel, bola taký druh horniny, v ktorej sa našli fosílie plazov, ALEBO 2) fosílny zub sa podobal/vyzeral ako zub leguána/plaza
0 – Neprijateľná odpoveď	
Odpoveď nepreukazuje porozumenie charakteristike, ktorá naznačuje, že fosílny zub mohol patriť plazovi.	
Príklady: - Žerie rastliny. - Plazy potravu prehltali.	

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑ 23,0	23,8	22,5
Maďarsko	→ 17,2	16,1	18,6
Slovenská republika	→ 17,8	19,4	16,4
Priemer krajín EÚ	17,7	18,6	16,9
Priemer krajín OECD	18,8	19,8	18,0
Medzinárodný priemer	15,4	16,3	14,7

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	62,14	19,35	18,51
chlapci	60,03	16,38	23,58

Charakteristika otázky:

Pozn.: Uvedené sú percentá žiakov, ktorí zodpovedali správne obidve časti otázky súčasne.

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 2

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑ 17,4	18,8	16,3
Maďarsko	→ 13,5	11,8	15,4
Slovenská republika	→ 12,2	11,0	13,3
Priemer krajín EÚ	13,5	14,2	12,9
Priemer krajín OECD	14,6	15,3	14,0
Medzinárodný priemer	11,5	12,1	11,1

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	44,51	31,16	11,04	13,29
chlapci	46,89	25,06	13,32	14,73

Pozn.: Uvedené sú percentá žiakov, ktorí buď zodpovedali správne obidve časti otázky súčasne (2), alebo zodpovedali správne jednu akúkoľvek časť otázky (1).

9. Prečo Gideon Mantell zobral zub do múzea?

Správna odpoveď: C*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	66,4	65,5	67,1
Maďarsko	→	62,2	58,5	65,9
Slovenská republika	→	62,8	60,8	65,1
Priemer krajín EÚ		62,4	62,3	62,6
Priemer krajín OECD		61,9	57,2	55,4
Medzinárodný priemer		57,8	58,3	57,4

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C*	D	9
dievčatá	3,76	9,55	60,79	25,30	0,61
chlapci	2,32	9,37	65,08	22,72	0,51

10. Vedec ukázal Gideonovi Mantellovi leguání zub. Prečo to bolo pre Gideona Mantella dôležité?

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď preukazuje porozumenie, že zub leguána podporil teóriu Gideona Mantella, že fosílny zub mohol patriť obrovskému plazovi.

Príklady:

- Zub leguána ukázal, že jeho fosília mohla pochádzať z plaza.
- Pomohlo mu to zistiť, akému druhu živočícha zub patril.
- Zub potvrdil, že mal pravdu.
- Potvrdilo mu to, čo si myslel.

Alebo odpoveď preukazuje všeobecnejšie porozumenie, že leguání zub vyzeral ako fosílny zub.

Príklady:

- Bol plochý a mal nerovný povrch.
- Leguání zub vyzeral ako fosílny zub.
- Mohol vidieť, že vyzerali rovnako.
- Mohol povedať, že to bol taký istý zub.
- Strávil roky hľadaním rovnakého zuba.

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď nepreukazuje porozumenie dôležitosti leguánieho zuba.

Príklady:

- Chcel byť slávny.
- Myslel si, že by mohlo byť zaujímavé vidieť zub leguána.
- Chcel sa dozvedieť viac o plazoch.
- Zub ukázal, že bol bystrý. (Všimnite si, že táto odpoveď je príliš vágna, pretože sa zameriava viac na jeho osobnú charakteristiku než na jeho objav.)
- Chcel porovnať zuby. (Všimnite si, že odpoveď nenaznačuje dôležitosť porovnaní.)

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	56,2	55,9	56,7
Maďarsko	→	41,5	42,6	40,7
Slovenská republika	→	39,9	39,0	41,0
Priemer krajín EÚ		39,2	40,1	38,7
Priemer krajín OECD		40,6	41,5	39,9
Medzinárodný priemer		34,0	35,3	32,9

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	51,24	38,99	9,77
chlapci	47,11	41,02	11,88

11. Čo Gideon Mantell použil, keď sa snažil prísť na to, ako *Iguanodon* vyzeral?**Správna odpoveď:** A***Charakteristika otázky:****Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyhľadanie explicitne uvedenej informácie

Počet bodov: 1**Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):**

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	67,6	66,6	69,0
Maďarsko	→	62,7	63,7	61,7
Slovenská republika	→	61,2	59,2	63,3
Priemer krajín EÚ		60,3	60,3	60,8
Priemer krajín OECD		59,7	59,4	60,2
Medzinárodný priemer		57,1	57,7	56,9

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A*	B	C	D	9
dievčatá	59,24	9,05	5,23	26,04	0,43
chlapci	63,32	7,65	4,23	23,91	0,89

12. Pozri sa na dva obrázky *Iguanodona*. Čo ti pomáhajú pochopiť?**2 – Úplné porozumenie**Odpoveď preukazuje porozumenie, že obrázky ukazujú zmeny vo vedeckých predstavách alebo ukazujú predstavy rôznych ľudí o *Iguanodonovi*.Príklady:

- Že vedci si v súčasnosti myslia, že *Iguanodon* vyzeral inak, než si myslel Gideon Mantell.
- Ukazujú, ako sa zmenili predstavy ľudí o tom, ako *Iguanodon* vyzeral.
- Ukazujú, že rôzni ľudia mali rôzne predstavy o tom, ako vyzeral.
- Aké rozdielne boli názory
- Podľa Gideona Mantella kosti odhalili, že *Iguanodon* chodil na štyroch nohách, ale vedci neskôr zmenili názor.

Alebo odpoveď preukazuje všeobecnejšie porozumenie, že leguán zub vyzeral ako fosílny zub.

Príklady:

- Ukazujú, že Gideon urobil v niektorých veciach chybu.
- že ľudia občas robia chyby

1 – Čiastočné porozumenie

Odpoveď preukazuje všeobecnejšie porozumenie, že Iguanodony vyzerajú na týchto dvoch obrázkoch odlišne.

Príklady:

- Ukazujú, že vyzerajú odlišne.

Alebo odpoveď opisuje nejaký rozdiel medzi týmito dvoma obrázkami bez zmienky o zmenách vo vedeckých predstavách alebo o tom, čo si rôzni ľudia mohli myslieť.

Príklady:

- Jeden má 4 nohy, druhý má 2.

Alebo odpoveď explicitne odkazuje na jeden z obrázkov bez zmienky o zmenách vo vedeckých predstavách alebo o tom, čo si rôzni ľudia mohli myslieť.

Príklady:

- Že Gideon si myslel, že mal roh.

0 – Bez porozumenia

Odpoveď nepreukazuje porozumenie účelu týchto obrázkov. Odpoveď môže opisovať nejakú špecifickú črtu jedného z obrázkov alebo opisovať, čo majú obrázky spoločné.

Alebo odpoveď môže uvádzať nepresnú interpretáciu, že skôr než predstavy ľudí, sa postupom času zmenil vzhľad samotného Iguanodona.

Príklady:

- Ukazujú, ako vyzerali.
- Pomáhajú nám porozumieť, ako sa Iguanodon v priebehu rokov zmenil.
- Ukazujú mi, že jedli rastliny.
- Mali 4 nohy.

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Zhodnotenie obsahu, jazyka a textových prvkov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina	spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↓ 19,4	19,9	19,3
Maďarsko	↓ 19,0	20,7	17,3
Slovenská republika	→ 24,3	24,0	24,4
Priemer krajín EÚ	25,0	26,1	23,9
Priemer krajín OECD	25,2	26,3	24,2
Medzinárodný priemer	22,0	23,2	20,8

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	9
dievčatá	62,28	14,59	9,44	13,69
chlapci	57,67	16,89	7,50	17,94

13. Neskoršie objavy ukázali, že Gideon Mantell sa mýlil v tom, ako *Iguanodon* vyzeral. Vyplň prázdne políčka a tabuľku dokonči.

POZNÁMKA PRE KÓDEROV: KAŽDÁ Z TROCH ČASTÍ TEJTO OTÁZKY SA BUDE HODNOTIŤ SAMOSTATNE.

1 – Prijateľná odpoveď	
Odpoveď preukazuje porozumenie odlišného spôsobu, ako podľa Gideona Mantella a vedcov v súčasnosti <i>Iguanodon</i> chodil alebo stál.	
Čo si Gideon Mantell myslel o tom, ako <i>Iguanodon</i> vyzeral	Čo si vedci v súčasnosti myslia o tom, ako <i>Iguanodon</i> vyzeral
<i>Iguanodon</i> chodil na štyroch nohách	<i>Iguanodon</i> (niekedy) chodil/stál na dvoch/zadných nohách.
<i>Iguanodon</i> mal roh (na hlave/tvári/nose) ALEBO, bodec mal na hlave/tvári/nose	<i>Iguanodon</i> mal bodec na palci.
<i>Iguanodon</i> bol dlhý 30 metrov.	<i>Iguanodon</i> bol dlhý 9 metrov.
0 – Neprijateľná odpoveď	
Odpoveď nepreukazuje porozumenie spôsobu, ako podľa vedcov v súčasnosti <i>Iguanodon</i> chodil alebo stál.	
<u>Príklady:</u> - dve - Stál.	

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	63,1	62,0	64,6
Maďarsko	↑	64,6	63,2	65,9
Slovenská republika	→	53,8	53,7	53,9
Priemer krajín EÚ		56,5	56,6	56,6
Priemer krajín OECD		58,2	58,2	58,4
Medzinárodný priemer		49,0	49,3	48,9

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	31,84	53,74	14,42
chlapci	30,33	53,94	15,73

1 – Prijateľná odpoveď

Odpoveď preukazuje porozumenie odlišnosti v tom, kde mal podľa Gideona Mantella a vedcov v súčasnosti *Iguanodon* bodec.

Čo si Gideon Mantell myslel o tom, ako *Iguanodon* vyzeral

Iguanodon chodil na štyroch nohách

Iguanodon mal roh (na hlave/tvári/nose)
ALEBO, bodec mal na hlave/tvári/nose

Iguanodon bol dlhý 30 metrov.

Čo si vedci v súčasnosti myslia o tom, ako *Iguanodon* vyzeral

Iguanodon (niekedy) chodil/stál na dvoch/zadných nohách.

***Iguanodon* mal bodec na palci.**

Iguanodon bol dlhý 9 metrov.

0 – Neprijateľná odpoveď

Odpoveď nepreukazuje porozumenie toho, kde mal podľa Gideona Mantella *Iguanodon* bodec.

Príklady:

- Roh na palci
- Bodec na chrbte
- Nemal bodec na palci

Charakteristika otázky:**Cieľ čítania:**

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	53,8	55,2	53,0
Maďarsko	↑	57,4	56,6	58,0
Slovenská republika	→	53,1	55,1	51,2
Priemer krajín EÚ		54,5	55,8	53,5
Priemer krajín OECD		55,9	57,0	55,1
Medzinárodný priemer		47,7	49,3	46,3

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	31,39	55,10	13,51
chlapci	31,08	51,22	17,70

1 – Prijateľná odpoveď	
Odpoveď preukazuje porozumenie rozdielnej predstave o tom, aká bola podľa Gideona Mantella a vedcov v súčasnosti dĺžka <i>Iguanodona</i> .	
Čo si Gideon Mantell myslel o tom, ako <i>Iguanodon</i> vyzeral	Čo si vedci v súčasnosti myslia o tom, ako <i>Iguanodon</i> vyzeral
<i>Iguanodon</i> chodil na štyroch nohách	<i>Iguanodon</i> (niekedy) chodil/stál na dvoch/zadných nohách.
<i>Iguanodon</i> mal roh (na hlave/tvári/nose) ALEBO, bodec mal na hlave/tvári/nose	<i>Iguanodon</i> mal bodec na palci.
<i>Iguanodon</i> bol dlhý 30 metrov.	<i>Iguanodon</i> bol dlhý 9 metrov.
0 – Neprijateľná odpoveď	
Odpoveď nepreukazuje porozumenie toho, aký dlhý bol <i>Iguanodon</i> podľa vedcov v súčasnosti.	
Príklady:	
- <i>Nebol dlhý 30 metrov.</i>	
- <i>2 metre dlhý</i>	

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	↑	52,6	52,1	52,8
Maďarsko	↑	48,7	44,1	53,3
Slovenská republika	↓	38,7	38,4	39,2
Priemer krajín EÚ		45,3	45,4	45,4
Priemer krajín OECD		46,9	46,7	47,3
Medzinárodný priemer		40,3	40,8	39,9

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	9
dievčatá	44,39	38,42	17,19
chlapci	39,31	39,15	21,54

Charakteristika otázky:

Pozn.: Uvedené sú percentá žiakov, ktorí zodpovedali správne všetky tri časti otázky súčasne.

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Interpretácia a integrácia myšlienok a informácií

Počet bodov: 3

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	39,0	39,8	38,6
Maďarsko	↑	40,5	38,2	42,7
Slovenská republika	↓	30,4	29,5	31,4
Priemer krajín EÚ		36,3	36,7	36,1
Priemer krajín OECD		37,6	37,6	37,8
Medzinárodný priemer		31,7	32,1	31,3

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	0	1	2	3	9
dievčatá	21,46	19,32	19,74	29,53	9,95
chlapci	25,77	14,39	17,90	31,38	10,57

Pozn.: Uvedené sú percentá žiakov, ktorí buď zodpovedali správne všetky tri časti otázky súčasne (3), zodpovedali správne akékoľvek dve časti otázky (2), alebo zodpovedali správne jednu akúkoľvek časť otázky (1).

14. Čo také sa našlo, čo ukázalo, že sa Gideon mýlil v tom, ako *Iguanodon* vyzeral?

Správna odpoveď: D*

Charakteristika otázky:

Cieľ čítania:

Čítanie pre získavanie a využívanie informácií

Proces porozumenia:

Vyvodzovanie priamych záverov

Počet bodov: 1

Úspešnosť žiakov vybraných krajín (v %):

Krajina		spolu	dievčatá	chlapci
Česká republika	→	58,7	56,5	61,0
Maďarsko	↑	63,6	63,1	63,8
Slovenská republika	↓	51,7	49,4	54,0
Priemer krajín EÚ		58,1	55,8	60,4
Priemer krajín OECD		58,5	56,3	60,8
Medzinárodný priemer		51,8	50,1	53,5

Početnosť odpovedí slovenských žiakov (v %):

	A	B	C	D*	9
dievčatá	14,12	23,29	10,97	49,42	2,20
chlapci	12,80	17,10	12,58	54,01	3,50

Použitá literatúra

Mullis, I.V.S., Martin, M.O., Kennedy, A.M, Trong, K.L., Sainsbury, M. (2009). *PIRLS 2011 Assessment Framework*. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College. ISBN: 1-889938-53-X.

Mullis, I.V.S., Martin, M.O., Foy, P., Drucker, K.T. (2012) *PIRLS 2011 International Results in Reading*. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College. ISBN: 1-889938-65-3.

PIRLS 2011 Scoring Guides for Constructed-response Items (2011). TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College.

Zdroje textov a obrázkov

ZDROJ: Testovanie PIRLS 2011. Copyright © 2012 International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). Vydavateľ: TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College.

Leť, orol, leť

Fly, Eagle, Fly od Christophera Gregorowského a ilustrované Niki Dalyovou. Vydané vydavateľstvom Simon and Schuster, New York. Text copyright © 2000 Christopher Gregorowski a ilustrácie copyright © 2000 Niki Daly. Bolo vyvinuté úsilie na získanie autorských práv.

Objav zábavu jednoduchovej pešej turistiky

© 2012 IEA.

Koláč pre nepriateľov

Z Enemy Pie © 2000 od Dereka Munsona (text) a Tary Calahan Kingovej. Použité s povolením Chronicle Books LLC, San Francisco. Navštívte ChronicleBooks.com.

Záhada obrovského zuba

The Giant Tooth Mystery úryvok z DINOSAUR HUNTERS. Text copyright © 1989 Kate McMullanová. Vydané vydavateľstvom Random House Books for Young Readers. Všetky práva vyhradené. Použité s povolením. Ilustrované Jennifer Moherovou a Stevenom Simpsonom © 2010 IEA.

Čítanka PIRLS 2011

Úlohy z čítania pre 4. ročník základných škôl

Zostavili: Soňa Gallová, Zsófia Kelemen

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, Žehrianska 9, 851 07 Bratislava

www.nucem.sk

Počet strán: 116

Náklad: 1500

Neprešlo jazykovou úpravou

Obálka a grafické spracovanie: Milan Tofel

Tlač: ŠEVT, a.s.

ISBN 978-80-89638-06-2



ISBN 978-80-89638-06-2



9 788089 638062